



ॐ



వేదములు

విచారణ

వేదాంత సిద్ధాంత కౌముది



సదాశివ సమారంభం



గురు దక్షిణామూర్తి



గురు వేదవ్యాస మహర్షి



గురు కుంక మహర్షి



గురు నారద మహర్షి



గురు వాశీఠీ మహర్షి



గురు శిక్షప్తి

శంకరాచార్య మధ్యమాం



గురు దత్తాత్రేయ



గురు బాలాజీ



గురు గోతమ బుద్ధ



గురు ఆదిశంకరాచార్య



గురు రామానుజాచార్యులు



గురు జ్ఞానేశ్వర్



గురు రవిదాస్



గురు కబీర్ దాస్



గురు చైతన్య మహా ప్రభువు



గురు నానక్



గురు రాఘవేంద్ర స్వామి



గురు వీరభూంధ్ర స్వామి



యోగి పరమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం



గురు తైలింగ స్వామి



గురు లాహిరి మహాకవి



గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమృతా చారదాదేవి



గురు వివేకానంద



గురు సాయి బాబా



గురు అరబింద్



గురు రమణ మహర్షి



గురు యోగానంద



గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద



గురు మహాయోగిస్వామి



గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి



గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..



నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

నన్ను “నేను” చేరుకోవటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 1990020047608

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc x

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals Newspapers Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject:

Language:

Scanning Centre:

Presentations and Report
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) | [Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click [Here](#) to know More about DLI ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది ఐలిప్పులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖



మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః



ఆంధ్రానువాదముతో కూడిన

వేదాంత సిద్ధాంత కౌముది

(రామానుజ సిద్ధాంతము నంతను సంగ్రహముగా తెలుపును)

అనువాదక - ప్రకాశకులు :

గో పా లా చా ర్య.

1986 సం॥

మూల్యం ₹ 8-00

విషయ సూచిక

1.	జీవ పరిచ్ఛేదము	1
2.	జడ పరిచ్ఛేదము	21
3.	ఈశ్వర పరిచ్ఛేదము	30

ప రి చ య ము

దర్శనములలో రత్నమనదగు “ఎమ్మెర్రమానార్ దర్శనము లోకివ్యాప్తము కావలెనను అశతో అనేక నగరములలో పండిత సభల నేర్పరచియు, అసభలలో నుపన్యసించు పాటవము గల పండిత ప్రకాం డులు తయారగుటకు వారి సెలవదినములలో శిక్షణిబరముల నిర్వహించుచు, అందన్వయించు నెవకాశములేని వారికవిషయముల ననుభవించుటకు లగిన చిన్న చిన్న గ్రంథములను గురుశిష్య సంభాషణ నాటిక ఉపన్యాసములరూపములలో రచించి స్వల్పమూల్యమున కందజేయుచు యథాశక్తి ప్రచారము సాగించబడుచున్నది శ్రీరామానుజదర్శనము సుకరముగా తెలియుటకును దానియందాదరము కలుగుటకును పండితుల కుపయోగపడునట్లు “సర్వదర్శన సంగ్రహ” మను పేరుతో పెద్ద గ్రంథమును సామాన్యులకొరకు నాటక శైలిలో జీయర్ జైత్రయాత్రా శబరీ, ప్రహ్లాదచరిత్ర, గజేంద్రమోక్షము, రామానుజదర్శన విశిష్టత, తిరుప్పావై, మంత్రరాజ మహాత్మ్యము వైష్ణవుడవు కాగోరుదువా, మొదలగు చిన్న చిన్న గ్రంథములు కచింపబడి అందరకు నందచేయబడినవి భక్తినిశేధన పత్రక ముఖముగ అనేక కఠినమైన విషయములు అత్యంత సులభశైలిలో సంవాదరూపముగా రచింపబడినవి. ప్రస్తుతము పూర్వాచార్యులు వాక్యరూపముగా రచించిన చిదచిదీశ్వర తత్త్వత్రయ మను చిన్న గ్రంథమునకు వీలైనంత సులభ శైలిలో అంధ్రానువాదము రచింపబడి సమర్పింపబడుచున్నది. దీనిని భాగ్యశాలులు పరిశీలించి నిష్ప్రస్తతత్వము నెఱుంగుదురుగాక.

శ్రీమతేరామానుజాయ నమః



వేదాంతసిద్ధాంతకౌముదీ.



1. నిఖిల వేదాంత పరిసీదాని తత్వాని తీర్చి.
అన్ని వేదాంతములయందును పరిసీద్ధములగు శత్రువులు మాడు.
2. చిద చిదీశ్వర భేదాత్.
చిత్తు, అచిత్తు, ఈశ్వరుడు.
3. అత్ర చిచ్ఛబ్దేన జ్ఞాన ముచ్యతే.
ఇచ్ఛుట చిచ్ఛబ్దమునకు జ్ఞానమని యర్థము.
4. తచ్చ ద్వివిధం.
అచిత్తు రెండువిధములు.
5. ధర్మి ధర్మ భేదాత్.
ధర్మియనియు, ధర్మమనియు.
6. తత్ర ధర్మి జీవః.
ధర్మి జీవుడు.

7. తదాశ్రితం జ్ఞానం ధర్మః.

జీవుని వొందిన జ్ఞానము ధర్మమనబడును.

8. యద్వా చిత్త్వం చేతనత్వం.

చిత్త్వమనగా చేతనత్వమనియు జెప్పనొప్పు.

9. తచ్చ జ్ఞానాశ్రితత్వే సత్యణుత్వం.

అది జ్ఞానము నాశ్రయించినది అటువు.

10. అణుత్వ నిర్దేశా దీశ్వరే నాతివ్యాప్తిః

అణుత్వమును జెప్పుటవలన ఈశ్వరునియం దతివ్యాప్తిలేదు.

11. లక్షణస్య త్రిణి దూషణాని సంతి.

లక్షణముకు మూడు దోషములుగలవు

12. అవ్యాప్తి రతివ్యాప్తి రసంభవశ్చేతి.

అవ్యాప్తి అతివ్యాప్తి అసంభవము.

13. తత్ర లక్ష్మ్యేక దేశావృత్తిత్వ లక్షణస్యావ్యాప్తిః. యథా
జీవానాం బద్ధత్వం.

లక్షణము లక్ష్మ్యమందంతటను వర్తింపకుండటం అవ్యాప్తి. ఉదా
హరణము జీవులకు బద్ధత్వము లక్షణమన్నచో-

14. అలక్ష్మ్యేలక్షణగమనమతివ్యాప్తిః తేషామేవ జ్ఞానవత్త్వం.

లక్షణము లక్ష్మ్యంతరమందుగూడ వర్తించుట అతివ్యాప్తి. ఉ.
జీవులే జ్ఞానము గలవి. అది పరమాత్మయందును ఉన్నది గదా!

15. లక్ష్మ్యే క్వాప్యవర్తన మసంభవః. యథా తేషామేవ విభుత్వం.

లక్షణము లక్ష్మ్యమం దెంతమాత్రమును వర్తించకండట అనంభవము. ఉ. జీవులు విభువులనుట.

16. స చాయం చేతనో జీవశబ్దే నాభిదీయతే.

ఈ చేతనుడు జీవశబ్దముచే చెప్పబడుచున్నాడు.

17. నను జీవస్యాణుత్వే కిం మానమితిచే దు చ్యతే.

ఓయీ! జీవుడణువనటకు ప్రమాణ మేమి? యన చెప్పబడుచున్నాడు.

18. ఏషోఽణు రాత్మా చేతసా వేదితవ్యః

ఈయణుస్వరూపదగు అణు మనస్సుచే దెలియదగినవాడు.

19. బుద్ధేర్గుణే నాత్మగుణేన చైవ హ్యరాగ్రిమాత్మో హ్యవరోఽపి దృష్టః.

బుద్ధిగుణముచేతను అత్మగుణముచేతను సూది మొనమాత్రుడై కొద్ది వాడై చూడబడుచున్నాడు. జీవుని బుద్ధి వస్తుతః విభువైనను, సంసారదశయందు కిర్మచే సంకుచితమైన దగుటచే ఆ సంకుచిత బుద్ధి పరిమాణమే జీవున కుండుటచే బుద్ధేఃగుణేన ఆణుః అత్మగుణేన చ అణువు అని తాత్పర్యము.

20. వాలాగ్ర శతభాగస్య శతధా కల్పితస్య చ జీవో భాగస్స విజ్ఞేయః స చానంత్యాయ కల్పితే.

వాలాగ్రిమును నూరు భాగములుగ జేసి, అందొకభాగమును మరల నూరు భాగములుగ జేయగా నందొక భాగము జీవపరిమాణము. ఇట్టి జీవు లనంతములు. వారిమనగా దువగింజకుండు పొడుగైన కొస.

21. ఇత్యాది శ్రుతి స్మృతిభిః జీవస్యాణుత్వమధ్యవ సీయతే.

ఈమొదలగు శ్రుతి స్మృతులచేత జీవున కిటుత్వము నిశ్చయింప బడినది.

22. న చ తస్యాణుత్వే సర్వాంగీణ సుఖానుపపత్తిరితి వాచ్యం.

జీవు డణువగుటచే సర్వావయవములకు సుఖ మెట్లని యనకుము.

23. తదాశ్రితస్య జ్ఞానస్య విభుతయా తద్వాప్త్యా తదు పపత్తిః.

జీవగతమైన జ్ఞానము విభువగుటచే సర్వత్ర వ్యాపించునదగుట వలన సిద్ధించును.

24. అతఏవ సౌభర్యాదేః కాయవ్యూహో వ్యవపద్యతే.

కనుకనే సౌభరి మొదలగువార లనేక శరీరములను ధరించుట తగి యున్నది.

25. స చాయం జీవో నిత్యః.

ఆ యీ జీవుడు నిత్యుడు.

26. అనిత్యత్వే కృతహానా కృతాభ్యాగమ ప్రసంగాత్.

అనిత్యత్వమువలన చేసినకర్మ నశించుటయు, చేయనికర్మ యనుభవించుటయు సంభవించును గనుక.

27. నష్టో జీవః జాతో జీవ ఇతి ప్రతీతిః కాగతి రితిచేత్.

జీవుడు నశించినాడు పుట్టినాడు అను ప్రతీతికి గతి యేమియనిన.

28. దేహ సంయోగ వియోగ నిబంధనా సా ప్రతీతిరితి బూర్తిమః.

(జీవునకు) దేహసంబంధమువలన సుత్పత్తియు, దేహత్యాగము వలన నాశమును ప్రతీతికి కారణములని చెప్పుచున్నాము.

29. అన్యథా “న జాయతే మ్రియతే వా కదాచి న్నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః”.

అటులగానిచో “ఒకప్పుడును జీవుడు పుట్టుటలేదు. చచ్చుటలేదు. కల్పాదియందును కల్పాంతమందును గూడ నున్నవాడు.

“అజో నిత్య శ్శాశ్వతోఽయం పురాణో ।

న హన్యతే హన్యమానే శరీరే ॥ ”

ఈజీవుడు పుట్టినవాడు, నిత్యుడు, శాశ్వతుడు, పురాణుడు శరీరము నశించినను, నశించనివాడు.

30. ఇత్యాది శ్చుత్తివిరోధాపత్తేః.

(జీవు డనిత్యుడనిన) ఈమొదలగు శ్రుతులు విరోధించును.

31. సుఖాది వైచిత్ర్యా త్ప్రతిశరీరం భిన్నః.

విచిత్రములైన సుఖాదులను కలిగియుండుటవలన ప్రతిశరీరమందును పేరైనవాడు.

32. అభిన్నత్వే బంధమోక్ష వ్యవస్థానుపపత్తేః.

భిన్నములు కానిచో బంధము మోక్షము అను వ్యవస్థ సంభవించదు.

33. స చ బద్ధ ముక్త నిత్యబేదాత్ త్రివిధః

అజీవుడు బద్ధుడు, ముక్తుడు, నిత్యుడు అను భేదముచే మూడు విధములు.

34. తత్త్వ కర్మపశ్యత్వేన బద్ధత్వం.

కర్మకు స్వాధీనుడగుటవలన బద్ధుడు.

35. కర్మ చ పుణ్యపాపాత్మక మాత్మనిష్ఠం సుఖదుఃఖాది ఫలపప్రదాయకానాది చ.

కర్మయు పుణ్యపాపరూపము అత్మనిష్ఠయు సుఖ దుఃఖాది ఫలములనిచ్చు నది, అదిలేనిది.

36. బద్ధో ద్వివిధః. బుబుక్షు ముముక్షు భేతాత్.

బద్ధులు రెండువిధములు. బుబుక్షులు, ముముక్షులు.

37. కర్మజన్య సుఖదుఃఖానుభవేచ్ఛుర్బుక్షుః.

కర్మవల్లనైన సుఖదుఃఖముల ననుభవించు కోరికగలవాడు బుబుక్షువు.

38. కర్మజన్యత్వోక్త్యా మోక్షసుఖానుభవితరి ముక్తాదౌ
నాతివృన్సంగః.

కర్మవలన బుట్టుటను చెప్పుటచే మోక్షసుఖానుభావియగు ముక్తుడు
మొదలగువానియం దతివ్రసంగములేదు.

39. బుభుక్షురపి ద్వివిధః అర్థకామపరో ధర్మపరశ్చేతి.

బుభుక్షువుకూడా రెండువిధములు. అర్థకామపరుడు, ధర్మపరుడు అని.

40. అర్థకామపరో నాస్తికః.

అర్థకామపరుడు నాస్తికుడు.

41. ధర్మపర స్వాస్తికః

ధర్మపరుడు ఆస్తికుడు.

42. జ్యోతిష్టోమాది సాధ్య స్వర్గాది సుఖకామిత్వం బుభు
క్షుత్వం.

జ్యోతిష్టోమాదులచే బొందదగిన స్వర్గాది సుఖమును గోరుట
బుభుక్షుత్వము.

43. జ్ఞానైకసాధ్య సుఖకామిత్వం ముముక్షుత్వం.

జ్ఞానముచేతనే సాధ్యమైన సుఖమును కోరుట ముముక్షుత్వము.

44. సాధ్యాంతేన బుభుక్షు వ్యావృత్తిః.

జ్ఞానైకసాధ్య-అనుటచేత ముముక్షువుకు బుభుక్షువు కంటె భేదము
చెప్పబడినది.

45. తస్య కర్మజన్య సుఖకామిత్యాత్

అబుఘటృపు కర్మవలన బుట్టిన సుఖమును కోరును గనుక.

46. సచ ద్వివిధః కై వల్యపరో భగవత్పరశ్చేతి.

ముముక్షువు రెండువిధములు. కై వల్యపరుడు, భగవత్పరుడు అని.

47 తత్ర కేవలాత్మోపాసకస్య ఆత్మైకానుభవః కై వల్యం.

తన ఆత్మనుపాసించువానికి గలిగిన ఆత్మానుభవమే కై వల్యము.

48. ఆత్మప్రాప్తిః తత్ప్రకృతినంబంధ పూర్వకత్వేన
మోక్షశబ్దేన వ్యవదేశః.

ఆత్మప్రాప్తియు ప్రకృతినంబంధమును మిక్కిలి విడిచియుండఁట
వలన మోక్షశబ్దముచే నిర్దేశింపబడును.

49 న చ కేవలాత్మానుభవస్య అపురుషార్దత్వాత్ కథం
తదుపాయ ప్రవృత్తిరితి వాచ్యం.

కేవలాత్మయొక్క యనుభవము పురుషార్థము కాకపోవుటవలన ఆ
యపాయమును గూర్చి యేల ప్రయత్నమనకుము.

50. ఆత్మనోప్యానంద గుణకత్వేన విశిష్టాత్మానుభవస్య
స్వర్గాద్యపేక్షయా విశిష్టపలకత్వేన పురుషార్దత్వాన
పాయాత్.

ఆత్మయును అనందము కలివాడగుటచేత అనందగుణయుక్తమైన
ఆత్మానుభవము స్వర్గాదుల యనుభవముకంటె నధికఫల మిచ్చునది
కావున పురుషార్దత్వ హాని కలుగదు.

51. స్థూల సూక్ష్మరూప శరీరత్యాగ పూర్వక భగవత్సాక్షాత్కార జనిత నిజస్వరూపావిర్భావ పూర్వక భగవత్కళ్యాణ గుణానుభవజనిత తత్కైంకర్య సామ్రాజ్య ప్రిప్తి భగవత్ప్రిప్తి.

స్థూల సూక్ష్మములగు శరీరములను విడచి, భగవత్సాక్షాత్కారమున నిజస్వరూపమును (భగవత్సారూప్యమును) గైకొని భగవంతుని కళ్యాణగుణముల ననుభవించుచు, భగవత్ కైంకర్య మనెడి సామ్రాజ్యమును జొందుట, భగవత్ప్రిప్తి యనబడును.

52. తత్పరశ్చ ద్వివిధః. భక్తప్రవన్న భేదాత్.

భగవత్పరుడు రెండువిధములు. భక్తుడు, ప్రపన్నుడు.

53. తత్ర నిత్య నైమిత్తిక విహిత కర్మానుష్ఠాన జనిత నిరతిశయ ప్రీతిరూపాపన్న తైల ధారావదవచ్ఛిన్న స్ఫుఠిసంతానరూపోపాయవాన్ భక్తః.

శాస్త్రవిహితములగు నిత్య నైమిత్తిక కర్మల నాచరించి నందున నిరతిశయ ప్రీతి రూపమగు తైలధారవలె నెడతెగని స్ఫుఠిసంతాన రూపోపాయము గలవాడు భక్తుడు.

54. సర్వోపాయ పరిత్యాగ పూర్వక భగవచ్ఛరణారవిందైక శరణవరణవాన్ ప్రవన్నః.

సర్వోపాయములను విసర్జించి, భగవంతుని చరణ కమలములే రక్షకములని ప్రపత్తిని జేయువాడు ప్రపన్నుడు.

55. తత్ర భక్తి ప్రపత్యోః శక్త్యశక్తి అధికారి విశేషణ ఇతి కేచి దాహుః.

శక్తియుండిన భక్తి లేనియడల ప్రపత్తిని జేయవలయును. అని కొందరందురు.

56. స్వస్వరూప యాదాత్మ్య ప్రతిపత్తిః ప్రపత్యధికారి విశేషణః.

స్వస్వరూపముయొక్క వాస్తవ జ్ఞానమును కలిగియుండుట ప్రపత్యధికారి విశేషణం.

57. స చ దృష్టార్తబేదాత్ ద్వివిధః.

అప్రపన్నుడను దృష్టానియు అర్తుడనియు రెండువిధములు.

58. తత్ర భగవచ్చరణార విందాతి రిక్త సాధన రాహిత్య జ్ఞానపూర్వక భగవదేకోపాయత్వమధ్యవసిత్యా నిర్భరత్వాను సంధానవాః దృష్టః.

భగవంతుని పాదపద్మములకంటె పేరుసాధనము లేదను జ్ఞానము కలవాడై, భగవంతుని పాదములనె ముఖ్యోపాయముగా నిశ్చయించి నిశ్చింతగా నుండువాడు దృష్టుడు.

59. తాపత్రయ దవానల పరివృత సంసారాటవీమధ్య నివాస జనిత క్లేశాతిరేకేణ భగవచ్చరణారవింద ప్రాప్తిలక్షణ దివ్యసరః ప్రవేశ త్వరాన్వితః ఆర్తః తాపత్రయమనెడి కారుచిచ్చుచే చుట్టబడిన సంసారమనెడి అడవి యందు నివసించుటవలన గలిగిన దుఃఖాతిశయముచే భగవచ్చరణారవింద ప్రాప్తియనెడి దివ్యసరస్సును ప్రవేశించు త్వరతో గూడిన వాడు అర్థుడు.

60. నను భగవద్గుణానుభవవ్య పురుషార్థత్వం కథం.

ఓయీ! భగవద్గుణానుభవము పురుషార్థ మెట్లగును.

61. అన్యాయనందానుభవస్య అన్యార్థత్వాయోగాత్.

భగవంతునియందున్న ఆనందానుభవము చైత్యుని ఆనందానుభవము పైత్రునకు పురుషార్థముకానిట్లు జీవునికెట్లు పురుషార్థమగును.

62. ప్రత్యుత దుఃఖహేతుత్వాత్.

విచారించిన దుఃఖహేతువగును.

63. కథంతరాం తత్కైంకర్యవస్య పురుషార్థత్వం.

అభగవంతుని కైంకర్యమెట్లు పురుషార్థమగును.

64. సేవాశ్చవృత్తి రాఖ్యాతేతి అన్యకైకరత్వస్య లోకే దుఃఖరూపత్వ దర్శనాత్ ఇతిచేత్సత్యం.

“సేవావృత్తి సునకవృత్తి” అని చెప్పబడినది. అన్యసేవ అనునది దుఃఖరూపముగా కనబడుచుండుటచేత ఎట్లు పురుషార్థమని అనగూడదు నిజమే.

65. అస్మిన్ విషయే సర్వమిదం దృష్టం. స్మిన్ విషయే తు న తథా.

తనకలిమితముగాని విషయమందు నీవు చెప్పినదంతయు నుండును. గాని తనకు అవశ్యకమైన విషయమందు అటులుండదు.

66. సత్పితృతాది మహారాజ్యాభిషేకేన సత్పుత్రతాదే రానందా
తిశయ దర్శనాత్

ఉత్తముడగు తండ్రికి గలిగిన మహారాజ్యాభిషేకముచేత ఉత్తము
డగు కుమారునికి అనందాతిశయము గలుగును గదా.

67. కాముకన్య కామినీ విషయే వస్త్రభూషణ స్రవచ్ఛందనా
ద్యలంకార క్రియాకర్తృత్వ లాబాఙ్గిరిక్త పురుషార్థా
ప్రతీతేశ్చ.

కామము గలవానికి ప్రయురాలునకు వస్త్రము అభరణములు పుష్ప
మాలిక గంధము మొదలగు అలంకారములను తెచ్చి యిచ్చుట
కంటే వేరు పురుషార్థము (ప్రయోజనము) న్నట్లు తోచదు గదా.

68. ప్రాప్తవిషయత్వంచ నిరతిశయానురక్తి విషయత్వం
ప్రాప్త విషయమగుట అనగా మిక్కిలి ప్రేమకు పాత్రమై
యుండుట.

69. తచ్చ భగవతి జ్ఞానిన స్సంభవతి. జ్ఞానిన్యపి భగవతః।
అట్టిప్రేమ భగవంతుని విషయమై జ్ఞానికి కలుగుచున్నది. జ్ఞాని
విషయమై యాడా భగవంతునికిని కలుగుచున్నది.

70. ప్రయోహి జ్ఞానినోఽత్యర్థ మహం-స చ మమప్రియః
ఉదారా స్సర్వ ఎవై తే, జ్ఞానీ త్వత్మైవ మే మతం”
ఇత్యాది స్మరణాత్.

“జ్ఞానియగువానికి నేను మిక్కిలి ప్రయుడను అట్టివాడు నాకున్న
మిక్కిలి ప్రయుడు. వెనుక చెప్పబడిన వీరందరు నాకు దాతలె,
జ్ఞాని యన్నచో నాకు ఆత్మే, అని నా తాత్పర్యము” అనిగదా భగ
వంతుడు చెప్పుచున్నాడు.

71. యత్తు అవిద్యా నివృత్తి ర్ముక్తిరితి. తన్న.

అజ్ఞానము నివర్తించుటయే ముక్తియని కొందరందురు. అది సరియైనది గాదు.

72. ఘటధ్వంస స్యేవా విద్యాన్నివృత్తేః స్వతః పురుషార్థత్వా సంభవాత్.

స్వతః పురుషార్థముకాని అవిద్యాధ్వంస మోక్షమన్నచో ఉదాసీనమైనకుండ నాశమున్ను పురుషార్థము కావలెను.

73. 'యదప్యేక వింశతి దుఃఖధ్వంసో మోక్ష' ఇతి తదప్యయుక్తం. తస్మానుపాత్మకత్వేన అపురుషార్థత్వాత్ సుఖసాధనత్వాచ్చ.

ఇరువదియొక్క దుఃఖములు పూర్తిగా నశించుటయే ముక్తియని కొందరనుచున్నారు,

ఇరవైయొక్క దుఃఖములనగా కన్ను, చెవి మొదలగు అయిదు ఇంద్రియములున్ను మనస్సున్ను ఈ ఆరు ఇంద్రియములవల్ల కలుగు జ్ఞానము లారున్ను వీటిచే గ్రహింపబడు ఆరు విషయములున్ను దెహము సుఖము దుఃఖము అయియున్నవి. వీటి నాశమే మోక్షమని, అదియును సరికాదు. సుఖ స్వరూపము కానందున సుఖమునకు సాధనమై యుండకపోవుటచేతనున్ను.

74. ముక్తః భగవత్ప్రార్థిరూప ముక్తిరసాను భవశీలః.
ముక్తుడనగా- భగవంతుని పొందుట అనే మోక్షేనందమును అనుభవించువాడు.

75. తథాహి-భక్తి ప్రపత్యన్యతరోపాయానుష్ఠాన సుప్రీతో
భగవా నస్య చేతనస్య అనాది దుస్తర పుణ్య పాప
రూపావిద్యా నివృత్తి పూర్వకం ఆర్చిరాది మార్గేణ
తమసః పరస్తా దపస్థిత విరజా సద్యుత్తరణ పూర్వక
పరమపద దేశవిశేష పౌర్ణింతి సంపాద్య స్వస్వరూప-
రూప గుణ విభూతి విశిష్ట స్వానుభూతి పూర్వక నిత్య
కైంకర్య రసానుభవ శీలం కరోతి, స ఎవ ముక్తః ॥

అది యుక్తమై యున్నది గదా- భక్తి ప్రపత్తులలో నొకదాని నాచరించుట వలన మిక్కిలి ప్రీతుడై భగవంతుడు ఆదిలేనిదిన్ని దాటుటకు శక్యముగానిదిన్ని అగు పుణ్య పాప స్వరూపమగు అవిద్యను తొలగించి ప్రకృతి మండలమునకు మీదనున్న విరజానదిని దాటిన తరువాత రాతగిన పరమ పదమను దివ్య దేశమును ఆర్చరాది మాగధ్వారా పొందింపజేసియే జీవునికి తన స్వరూపము దివ్యమంగళదేహము కల్యాణ గుణములు విభూతులు అను పీఠితోగూడిన తనను అనుభవించుటచే ప్రాప్తమైన నిత్యకైంకర్య రసమును ఎవనిని అనుభవించు వానినిగా జేయునో అట్టి జీవుడే ముక్తుడని చెప్పబడును.

76.1) తదుక్తం॥ శ్లో॥ సత్సంగా ద్భవనిస్పృహో గురుముఖా
చీచి శ్రీశం పశ్రీపాద్యాత్మవాన్ ।

ప్రారబ్ధం పరిభుజ్య కర్మశకలం ప్రక్షీణకర్మాంతరః ।
న్యాసా దేవ నిరంకుశేశ్వరదయానిర్దునమాయాన్వయో॥
హర్దానుగ్రహ లబ్ధమధ్య దమనిద్వారా ద్భహిర్నిర్గతః॥

2) ముక్తోఽర్చిర్దిన పూర్వపక్ష షడుదజ్ఞాసాబ్ధి వాతాంశుమ ।
ద్వైర్విద్యు ద్వరుణేంద్ర ధాతృమహిత స్సిమాంత
సింధ్యాప్లుతః ।

శ్రీవై కుంరముపెత్తనిత్య మజడం తస్మిన్ పరబ్రహ్మణ
స్సాయుజ్యం సమవాప్య నందతి సమం తేనైవ ధన్యః
పుషాః॥

అనగా . సత్సహవాసమువలన సంసారమునందు విరక్తి గలవాడై,
అచార్యద్వారా శ్రీయఃపతిని గురించి ప్రపత్తిచేసి అత్మలాభము
గలవాడై పార్శ్వ కర్మను ఖండఖండముగా అనుభవించి, నష్టమగు
తదితర కర్మలు గలవాడై, ప్రపత్తివల్లనే అడ్డులేని ఈశ్వర
కృపాద్వారా భేదించబడిన ప్రకృతి సంబంధము గలవాడగుచూ,
హృదయాంతర్వర్తియగు సర్వేశ్వర కటాక్షముచే మధ్యనాడీ మా
ర్గముద్వారా యలు వెడలిన ముక్తుడు, 1 అర్చిస్తు- 2 దినము-
3 శుక్ల పక్షము- 4 ఉత్తరాయణమాసములు, 5 సంవత్సరము,
6 వాయు- 7 సూర్య- 8 చంద్ర- 9 మెరుపు- 10 వరుణ-

11 ఇంద్ర- 12 బ్రహ్మ అనువారలచేత వారివారి లోకములలో
 క్రమముగా పూజింపఁడుచూ, ప్రకృతిమండలమును దాటి మీద
 మన్న విజరా నదియందు స్నానమునుచేసి, నిత్యమైనదిన్ని స్వయం
 ప్రకాశమగు పరమ పదమును పొంది, అచ్చట పరమాత్మ
 సాయుజ్యమును బడసి అపరమాత్మతో పరమానందమును అనుభ
 వించుచుండును. అని శ్లోకార్థము. ఇట్లు పెద్దలగు అచార్యులు
 అనతిచ్చిరి గదా : (ఈ రెండు శ్లోకములను ప్రతినిత్యమున్ను
 పేకుపనే ఉన్నవారు ఉన్నట్లు అనుసంధించవలెను.)

77. తథాచ నిశ్శేష నివృత్త కర్మవత్త్వం ముక్తలక్షణం.

కాగా- పుణ్యపాపములు లేకమైనను మిగలకుండా పూర్తిగా పోయి
 యుండుట ముక్తుని లక్షణమై యున్నది.

78. సంసారిచేతనస్య ఎ్యనుభవపక్షీణ యత్కించిత్కర్మ
 వత్వేనా తివ్యాప్తి వారణాయ నిశ్శేషేతి.

బద్ధునకు అనుభవముచే కొన్ని కర్మలు నశించినను పూర్తిగా కర్మ
 నాశము లేకపోవుటచే, వానికంటె ముక్తునకుగల భేదము కనపర్చ
 బడినది.

79. కర్మ ప్రిగభావా సమానకాలీన కర్మనివృత్తిమత్త్వం
 తదర్థః.

కర్మ పూర్తిగా నశించిన తరువాత ముందు కర్మయొక్క అంటు
 కొంచమైనను లేకుండుట. అని దానికి అర్థము.

80. కర్మాత్వంతాభావవత్వే సతి చేతనత్వం నిత్యత్వం.

ఎల్లప్పుడును కర్మసంబంధమే లేని చేతనుడు నిత్యుడు అని నిత్య లక్షణము.

81. బద్ధము క్తవారణాయ సత్యస్తమ్.

యెప్పుడు కర్మసంబంధమే లేని అననిచోఁ అనగా చేతనత్వం మాత్రం చెప్పినచో నిత్యులకు బద్ధ ముక్తులకంటె భేదము తెలియ జేయబడదు.

82. అచి ద్వావృత్తయే విశేష్యం.

అచిత్తునకు యెప్పుడు కర్మానుభవము లేకపోయినను చేతనుడు కానందున దానికంటె నిత్యులకుండు భేదము కనపర్చబడినది.

83. న చ భగవ త్యతివ్యాప్తి రితి వాచ్యం. శేషత్వే సత్తిత్యపి విశేష జీయత్వాత్.

అయ్యా ! భగవంతుడుకూడా ఇట్టివాడగుటచేత ఈలక్షణము అతనికి కూడా యున్నదే అనిన శేషత్వముకూడా గలిగియుండ వలయును అని అభిప్రాయము.

84. నిత్యా, అనంత గరుడ విష్వక్సేనాదయః.

నిత్యులగువారు అనంత గరుడ విష్వక్సేనాదులు.

11 ఇంద్ర- 12 బ్రహ్మ అనువారలచేత వారివారి లోకములలో క్రమముగా పూజింపబడుచూ, ప్రకృతిమండలమును దాటి మీదనున్న విజరా నదియందు స్నానమునుచేసి, నిత్యమైనదిన్ని స్వయం ప్రకాశమగు పరమ పదమును పొంది, అచ్చట పరమాత్మ సాయుజ్యమును బడసి అపరమాత్మతో పరమానందమును అనుభవించుచుండును. అని శ్లోకార్థము. ఇట్లు పెద్దలగు ఆచార్యులు అనతిచ్చిరి గదా : (ఈ రెండు శ్లోకములను ప్రతినిత్యమున్ను పేకుపనే ఉన్నవారు ఉన్నట్లు అనుసంధించవలెను.)

77. తథాచ నిశ్శేష నివృత్త కర్మవత్త్వం ముక్తలక్షణం.

కాగా- పుణ్యపాపములు లేకమైనను మిగలకుండా పూర్తిగా పోయి యుండుట ముక్తుని లక్షణమై యున్నది.

78. సంసారిచేతనస్య ఎ్యనుభవపక్షీణ యత్కించిత్కర్మ వత్వేనా తివ్యాప్తి వారణాయ నిశ్శేషేతి.

బద్ధునకు అనుభవముచే కొన్ని కర్మలు నశించినను పూర్తిగా కర్మ నాశము లేకపోవుటచే, వానికంటె ముక్తునకుగల భేదము కనపర్చబడినది.

79. కర్మ ప్రిగభావా సమానకాలీన కర్మనివృత్తిమత్త్వం తదర్థః.

కర్మ పూర్తిగా నశించిన తరువాత ముందు కర్మయొక్క అంటుకొంచమైనను లేకుండుట. అని దానికి అర్థము.

80. కర్మాత్యంతాభావవత్వే సతి చేతనత్వం నిత్యత్వం.

ఎల్లప్పుడును కర్మసంబంధమే లేని చేతనుడు నిత్యుడు అని నిత్య
లక్షణము.

81. బద్ధము క్తవారణాయ సత్యస్తమ్.

యెప్పుడు కర్మసంబంధమే లేని అననిచోఁ అనగా చేతనత్వం
మాత్రం చెప్పినచో నిత్యులకు బద్ధ ముక్తులకంటె భేదము తెలియ
జేయబడదు.

82. అచి ద్వావృత్తయే విశేష్యం.

అచిత్తునకు యెప్పుడు కర్మానుభవము లేకపోయినను చేతనుడు
కానందున దానికంటె నిత్యులకుండు భేదము కనపర్చబడినది.

83. న చ భగవ త్యతివ్యాప్తి రితి వాచ్యం. శేషత్వే సతీత్యపి
విశేష జీయత్వాత్.

అయ్యా : భగవంతుడుకూడా ఇట్టివాడగుటచేత ఈలక్షణము అతనికి
కూడా యున్నదే అనిన శేషత్వముకూడా గలిగియుండ వలయును
అని అభిప్రాయము.

84. నిత్యా, అనంత గరుడ విష్వక్సేనాదయః.

నిత్యులగువారు అనంత గరుడ విష్వక్సేనాదులు.

85. కెచిత్తు॥ము క్తస్య శరీరం నా స్తి॥ శ్రు॥ నహవై సశరీరస్య
సతః ప్రియాప్రియయో రపహతి రస్తి అశరీరం వా
వసంతం న ప్రియా ప్రియే స్పృశతః-ఇతి శ్రుత్యను
సారా దిత్యాహుః। తత్తుచ్ఛం॥

ముక్తునకు శరీరమే లేదు. శరీర మున్నంతవరకు సుఖదుఃఖములు
వదలవు. శరీరము లేనివానికి సుఖదుఃఖములు సంబంధింపవు.
అని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. అని కొంద రనుచున్నారు. అది సరి
కాదు.

86. ప్రియాప్రియ హేతుభూత కర్మకృత దుఃఖబహుళ
ప్రాకృత శరీర రాహిత్యేపి భగవదీచ్ఛాధీనా ప్రాకృత
శరీరవత్త్వే బాధకాభావాత్.

ప్రియాప్రియములకు కారణమగు కర్మచేగలిగిన సుఖదుఃఖాతిశయ
ముగల ప్రకృతిపరిణామ రూపమగు శరీరము లేకపోయినను,
ఈశ్వర సంకల్పాధీనమగు దివ్యశరీరము గలిగియుండుటలో
ఇచ్ఛందిలేదు.

87. అన్యథా“స ఏకథా భవతి ద్విథా భవతి-ఇమాన్ లోకాన్
కామా స్నీ కామరూ ప్యనుసంచరన్” ఇత్యాది శ్రుతివి
రోధాపత్తైః ॥

అట్లు గానియడల అముక్తుడు ఒక విధముగా (ఒకశరీరముకలవాడు)
నగును. రెండువిధముల శరీరములు గలవాడగును. స్వేచ్ఛా

రూపము గలవాడై కల్యాణగుణములను అనుభవించుచూ యీ లోకములను పరమాత్మ ననుసరించి సంచరించుచూ, అని చెప్పెడి శ్రుతులకు విరోధము వచ్చును.

88. అత్ర భగత ఇవ శ్రియోపి విభుత్వం కేచి దూచిరే.

ఇచ్చట భగవంతునకువలె లక్ష్మీకిగూడా విభుత్వము (సర్వ వ్యాప్తిని) కొందరు చెప్పిరి.

89. అణుత్వ మేవా స్మదాచార్యః.

అణుపరిమాణమునే మన యాచార్యులు చెప్పిరి.

90. సచాయం చేతన స్వైతో భగవత శ్శేషభూతః. “దాస భూతాస్వైత స్సర్వే హ్యత్మానః పరమాత్మన” ఇత్యాది ప్రమణాను సారాత్.

సమస్తాత్మలు స్వయముగానే పరమాత్మకు శేషభూతులు గదా : అను ప్రమాణమును బట్టి - జీవుడు పరమాత్మకు స్వయముగా శేషభూతుడై యున్నాడు.

91. యేత్వాహుః. అవిద్యావచ్చిన్నం చైతన్యం జీవ ఇతి తె వ్రష్టవ్యాః - కిమవిద్యా జీవః - ఉతచైతన్యం - యద్వోభయం - ఉతసంబంధః.

అవిద్యావచ్చిన్నమగు చైతన్యము జీవుడని కొందరనుచున్నా
వారిని కొంచెము ప్రశ్నించవలసి యున్నది. అవిద్య జీవుడ
లేక చైతన్యము జీవుడా-లేక రెంటినా- లేక సంబంధము జీవుడా-

92. నాద్యః జడత్వాపత్తేః, న ద్విత్తీయః తస్య బ్రహ్మభిన్
త్వేద్వైత హినిః, అభిన్నత్వే బ్రహ్మణోపి దుఃఖిత
పత్తిః. నత్పత్తీయః ఉభయస్య ప్రత్యేకానతిరేణోక్తద్వ
తాదవస్థ్యాత్ - న తురీయః తస్య స్వరూపాత్మకత్వే
సత్యత్వే సంసారాపత్తేః- అతిరిక్తత్వే ద్వైతభం
అసత్యత్వే స్వరూప నివృత్తిరేవ స్వస్య మోక్షభూత
యాతం.

మొదటిపక్ష మనుచితము- జడము కావలసివచ్చును. రెండవదిని
యుక్తముగాదు. అది బ్రహ్మకంటె పేరగునేని అద్వైతమునకు
భంగము వచ్చును. అభిన్నమగునేని బ్రహ్మకుహడా దుఃఖవ
రాకతప్పదు. మూడవదిన్ని భాగుగలేదు. ఉభయము ప్రత్యేకవ
కంటె పేరుకాదు గనుక వెనుకటి దోషములు వారించనేరవు
నాలుగవది యెంతమాత్రము సందర్శించదు యేమన అ
బ్రహ్మస్వరూపమే అను పక్షమందు-సత్యమగునెడల సంసారవ
తప్పకనే యుండును. బ్రహ్మస్వరూపము కాదన్నచో అద్వై-
మునకు భంగము గలుగును. అది అసత్యమన్నచో స్వస్వరూ-
పాశమే మోక్షమనక తప్పదు.

జ డ ప రి చే ఛ ద ము

93. తథాచాలం మోక్షోపయోగితయా జ్ఞానాది సంపాదనే నేతి సంక్షేపః.

కగా ముక్తిసాధనముగా జ్ఞానాదులను సంపాదించుటయందు యెవరికి ప్రవృత్తియుండక పోవలసివచ్చును. ఇంతటితోబాటును.

94 ఇతి శ్రీకృష్ణగురు చరణారవింద మిళిందేన శ్రీనివాసదా సేన విరచితాయాం వేదాంత సిద్ధాంత కౌముద్యాం చిత్పరిచ్ఛేదః.

ఇట్లు శ్రీకృష్ణమూర్త్యగురు పాదారవింద భక్తుడగు శ్రీనివాస దాసునిచే రచింపబడిన వేదాంత సిద్ధాంత కౌముదియను ప్రబంధమందు జీవపరిచ్ఛేదము ముగిసెను

అధాచిన్నిరూప్యతే

95. జ్ఞానశూన్యత్వ మచిత్ లక్షణం.

అనువాత అచిత్తు చెప్పుడుచున్నది. అచిత్తనగా జ్ఞానములేనిది.

96. తచ్చ ద్వివిధం జడమజడంచేతి జడమపిద్వివిధం మిశ్రసత్వం సత్వశూన్యంచేతి.

జడమని అజడమని అది రెండు తెరగులయి యున్నది. జడము కూడా మిశ్రసత్వమనిన్ని సత్యశూన్యమని రెండు విధములై యున్నది.

97. తత్ర సత్వశూన్యః కాలః. మిశ్రసత్వం ప్రకృతిః.

వాటిలో సత్వములేనిది కాలము. ప్రకృతియనునది మిశ్రసత్వమై యున్నది.

98. సా చాచేతనా నిత్యా సతతవికారాస్పదా చ.

ఆ ప్రకృతి జ్ఞానములేనిదై నిత్యమై యెల్లప్పుడు వికారముల కాఢా రమైయుండును.

99. “దై వీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా”
అచే తనా పరాధా చ నిత్యా సతత విక్రియా “అజా
మేకాం లోహిత శుక్ల కృష్ణాం” - ఇత్యాదికం తత్ర
ప్రమాణం ద్రష్టవ్యం.

భగవంతుని తనకు లీలాపరికరముగా నిర్మించ బడినది. సత్వరజ స్తమోగుణ మయమైయున్న నామాయ (అనగా ప్రకృతి) దాట శత్యము గాదుగదా అది జ్ఞానములేనిదై పరోపయోగియై నిత్యమై యెల్లప్పుడు వికారము గలదిగా యుండును.

ప్రకృతి యనునది-పుట్టుకలేనిది ఒక్కటియై రజస్సత్వతమస్సులు కలిగియుండును. అనే వాక్యములను ప్రకృతిని తెలియజేయు ప్రమాణములనుగా చూచుకొనవలయును.

100. తయా చ ప్రకృత్యా మహా జన్యతే. సాత్వికరాజస తామస బేదా తస్మత్రివిధః.

ఆ ప్రకృతిచేతనే మహత్తు అను నొక యవస్థ గలుగుచున్నది. ఆమహత్తు అను వికారము సాత్వికమని రాజసమని తామసమని మూడుతెరగులయి యున్నది.

101. మహత శ్చాహంకారః, స చ త్రిధా - సాత్విక రాజస తామస భేదాత్.

మహత్తునుండి ఆహంకారమను వికారము పుట్టుచున్నది. అదిన్ని సాత్వికమనిన్ని రాజసమనిన్ని తామసమనిన్ని, మూడు తెరగులై యున్నది.

102. తత్ర రాజసాహంకారసహకృతా త్తామసాహంకారా చ్ఛబ్దత న్మాత్రా జాయతే.

వాటిలో రాజసాహంకార సహాయముగల తామసాహంకారము వల్ల శబ్దతన్మాత్ర గలుగుచున్నది.

103 తయా చాకాశః స చ శబ్దగుణకః అనిత్యశ్చ.

శబ్దతన్మాత్ర్యచే అకాశము గలుగును. అది శబ్దగుణముగలచై
అనిత్యమై యుండును.

104 తస్మాద్వాఎతస్మా దాత్మన అకాశ స్సంభూతః ఇతి
శ్రుతేః.

ఆ యీ అత్మవల్లనే అకాశము పుట్టుచున్నది. అనెడు వేదము
ప్రమాణము.

105 తేన చ స్పృశతన్మాత్ర్యా జాయతే. తయా చ
వాయుః స చ శబ్దస్పృశగుణకః.

ఆ అకాశముచేత స్పృశతన్మాత్ర్య వుట్టును. దానిచేత వాయువు
పుట్టును. అది శబ్దస్పృశగుణములుగలదై యుండును.

106 తేన చ రూపతన్మాత్ర్యా - తయా చ తేజః. తచ్చ
శబ్దస్పృశ రూపగుణకం.

ఆ వాయువుచేత రూపతన్మాత్రయన్ను, దానిచేత తేజస్సున్ను
కలుగును. అది శబ్దస్పృశ రూపగుణములు గలది.

107 తేన చ రసతన్మాత్ర్యా - తయా చ జలం తచ్చ శబ్ద
స్పర్శరూపరసగుణవత్.

ఆ తేజస్సుచేత రసతన్మాత్రయన్ను, దానిచేత జలమున్ను గలు
గును. ఆ జలము శబ్ద స్పృశ రూప రసములు గలది యగును.

108 తేన చ గంధతన్మాత్రా - తయా చ పృథివీ.

ఆ జలముచేత గంధతన్మాత్రయున్న దానిచేత ఘాయయున్న పుట్టుచున్నది.

109 సా చ శబ్ద స్పృశ రూప రస గంధవత్.

అది శబ్దస్పృశ రూప రస గంధములు గలవి.

110 ఎవం రాజసాహంకార సహక్రితా త్సాత్త్వికాహంకారాత్
ఘ్రాణ రసన చక్షు శ్శ్రోత్ర త్వజ్జ్ఞానాంసీంద్రియాణి యద
ధిష్ఠాన దేవతా శ్చోత్పద్యంతే.

ఈ రీతిగా రాజసాహంకార సహాయముగల సాత్త్వికాహంకారము వలన ఘ్రాణము-రసము-చక్షుస్సు- శ్రోత్రము- త్వక్కు - అను అరు ఇంద్రియములున్న, వాటి అధిష్ఠాన దేవతలున్న పుట్టుచున్నవి.

111 వాగాది కర్మేంద్రియాణి రాజసాహంకారా దుత్పద్యంతే ఇతి కేచిత్.

వాక్కు మొదలగు కర్మేంద్రియములు రాజసాహంకారమువల్ల పుట్టుచున్నవని కొందరందురు.

112 తానీమాని ప్రాకృతాని తత్త్వాని చతుర్వింశతిః పంచ
వింశోజీవాః షడ్వింశః పరమాత్మా ఇతి షడ్వింశతి
తత్త్వాధిక్యమితి బోధ్యం.

ఇవి అన్నియు తత్త్వత్రయములో అంతర్భవించి యుండుటవలన అధిక తత్త్వములు కావని తెలియ వలయును.

113. ఎతేషాం తత్త్వత్రయాం తర్భావాన్న తత్త్వాధిక్యమితి బోధ్యం

ఇవి అన్నియు తత్త్వత్రయములో అంతర్భవించి యుండుటవలన అధిక తత్త్వములు కావని తెలియవలయును.

114. అజడం ద్వివిధం - నిత్యవిభూతిః - ధర్మభూత జ్ఞానం చేతి.

నిత్యవిభూతి - ధర్మభూతజ్ఞానము అని అజడము రెండు విధము ములయి యున్నది.

115. నిత్యవిభూతిర్నామ - శుద్ధసత్త్వాశ్రయః అప్రాకృత దివ్యదేశః సా చ నిత్యా నిత్యవికారాస్పదా.

నిత్యవిభూతీయనగా - శుద్ధసత్త్వము గలదియు ప్రకృతి సంబంధములేని దివ్యమగు దేశవిశేషము. అది నిత్యమై - నిత్యమగు వికారములు గలది.

116. తస్యా అజడత్వం స్వతఃప్రకాశత్వం. నిత్యముక్తాది శరీరం అజడాచిన్నయం.

దానికి స్వయముగా ప్రకాశించుటయే అజడత్వము. నిత్యముక్తులు మొదలగువారి శరీరము స్వయంప్రకాశమయి అచిన్నయమై యుండును.

117. ధర్మభూతజ్ఞానం చాత్మనో విశేషణభూతం ఘటాది
గోచరం జ్ఞానం. తచ్చ సంకోచ వికాసశాలి.

ధర్మభూతజ్ఞానమనగా అర్థకు విశేషణమై ఘటాది విషయకమైన
జ్ఞానము. అది సంకోచ వికాసములు గలది.

118. బద్ధానాం కదాచి త్సంకోచతే కదాచి ద్వికసతి.

బద్ధజీవుల జ్ఞానము ఒకానొకప్పుడు ముడుచుకొనుచుండను. ఒక
ప్పుడు ప్రసరించుచుండును.

119. నిత్యము క్తయోస్తు సర్వదా వికాసశాలి.

నిత్యము ముక్తులు వీరలజ్ఞానము యెప్పుడన్నవి వికాసస్వభావము
గలదిగానేయుండును.

120. అతస్తయో స్సర్వజ్ఞత్వం

ఇందువల్లనే వీరలు సర్వజ్ఞులయియున్నారు.

121. నను ద్రవ్యస్యైవ సంకోచ వికాస శాలిత్వం సంభ
వతి, న గుణస్య.

ఓయీ ముడుచుకొనుటయు ప్రసరించుటయు అనునవి ద్రవ్య
మగు వాని ధర్మములు గాని గుణధర్మములు కానేరవు గదా.

122. జ్ఞానం చాత్మనో గుణ ఇతి కథం తస్య సంకోచ వికా
సశాలిత్వం ఇతిచే త్సత్యం.

అత్మగుణమగు జ్ఞానమునకు సంకోచ వికాసములు గలిగియుండు
తెట్లు అని ప్రశ్నగూడదు.

123 జ్ఞానస్య గుణత్వే ప్రమాణాబావాత్

జ్ఞానము గుణమనుటలో ప్రమాణము లేదుగనుక.

124 న చ ద్రవ్యాశ్రితత్వాత్ గుణత్వం కపాలరూప ద్రవ్యా
శ్రితమటే వ్యభిచారాత్.

ఒకద్రవ్యము నాశ్రయించి యున్నది గనుక జ్ఞానము గుణమని
చెప్పెదమంటేనేని కపాలము అను ద్రవ్యము నాశ్రయించి యుండు
ఘటము గుణము కానేరదు. గనుక వ్యభిచారమను దోషము తట
స్థించును.

125 ప్రజ్ఞా చ తస్మాత్ప్రసృతాపురాణీత్యాది శ్రుత్యా జ్ఞానస్య
ప్రసరణరూపావస్థాశ్రయత్వస్య ప్రమాణసిద్ధత్వాత్.

ప్రాచీనమగుజ్ఞానము అతత్మమండి ప్రసరించినది అనెడు వేద
వాక్యములవలన జ్ఞానమునకు అవస్థ గలిగియుండుట ప్రమాణముచే
సిద్ధమైయున్నది.

126 అవస్థాశ్రయో ద్రవ్యమితి హి ద్రవ్యలక్షణం.

అవస్థలకు ఆధార (అవస్థలుగలిగియుండుటె) మగుటె అనిగదా
ద్రవ్యలక్షణమైయున్నది.

127 ప్రభాప్రభావతోఽప ధర్మధర్మిణోః ద్రవ్యత్వా విశేషేపి
అశ్రయాశ్రయీభావ నియమః, స్వాశ్రయా దన్యత్ర
సంయోగ లక్షణవ్యాప్తి శోచపపద్యతే

ధర్మమున్ను, ధర్మియున్ను, రెండుద్రవ్యములఱునను వీటిలో
ఒకటి మరియొకదానిని అశ్రయించే యుండుటయున్ను తన కాధార
మగు దానికంటె ఇతరత్రా సంయోగమను వ్యాప్తిగలిగియుండుట
యున్ను కాంతి - కాంతిపత్తులగు దీప - తత్ప్రభాధులవలె
సిద్ధించి యుండుట న్యాయమైయున్నది.

128 అతఏవావస్థాశ్రయత్వం జీవస్య జ్ఞానద్వారా సంభవ
తీతి ద్రవ్యత్వోపపత్తిః.

కినుకనే జ్ఞానమద్వారా అవస్థగలిగి యుండుట జీవునకు సంభవించు
చున్నది. అందువలన జీవుడు ద్రవ్యస్వరూపుడు. అనునది
న్యాయమే.

129 ఆన్యథా తస్య స్వరూపాన్యథా భావాభావేన ద్రవ్య
త్వం నస్యాత్.

అటులగానియడల జీవునికి స్వరూపమార్పులేదు. గనుక ద్రవ్య
స్వరూపుడు కాకపోవలసి యుండును.

130 నన్వస్తు జ్ఞానస్య ద్రవ్యత్వం తథాపితద్ధర్మిణో జ్ఞానత్వే
మానాభావ ఇతిచేన్న.

ఓయీ జ్ఞానము ద్రవ్యమైనను, దాని ఆశ్రయము ద్రవ్యమనుట ప్రమాణము లేనందున యుక్తముగాదని శంకరాదు

131 యోయం విజ్ఞానమయః. విజ్ఞానం యజ్ఞం తనుతే సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ - ఇత్యాది శ్రుతైర్వేద మానత్వా దిత్యచిత్పరిచ్ఛేదః

జీవుడు జ్ఞానమయడు. విజ్ఞానము యజ్ఞమును చేయుచున్నది. బ్రహ్మ సత్యజ్ఞానానంత స్వరూపమనే యీ పలువిధమైన పేదమే ప్రమాణము అయియున్నది. ఇట్లు అచిచ్ఛేదము ముగిసిపది

ఈ శ్వ ర ప రి చ్ఛే ద మః

132 అదేశ్వరో నిరూప్యతే

అచిన్నిరూపణమైన తరువాత ఈశ్వరుడు నిరూపించుచున్నాడు.

133 జగజ్జన్మాది కారణ మీశ్వరః

ఈశ్వరుడనగా ప్రపంచ సృష్ట్యాదులకు కారణమగువాడు.

134 జగజ్జన్మాది కారణత్వే కిం మాన మితిచేత్

ప్రపంచ సృష్ట్యాది కారణభూతుడని వెప్పటిలో ప్రమాణమేమనిన

135 యతోవా ఇమాని భూతాని జాయంతే - యేన జాతాని

జీవంతి. యత్రప్రయం త్యభిసంవిశంతి తద్విజ్ఞానస్వ

తద్భ్రహ్మీతీత్యాది శ్రుతిరేవేతి గృహణ.

యేవనివలన ఈ భూతములు పుట్టుచున్నవో, పుట్టునవి యేవనిచేత జీవింపుచున్నవో ప్రళయమున లయమును పొందుటకు యేవనిని ప్రవేశించుచున్నవో లేక ప్రయంతి=మోక్షవిషయముఅభిసంసిశంతి =లయ విషయము వాని నుపాసించుము వాడే బ్రహ్మ=అను యీ మొదలైన పేదమే ప్రమాణమని తెలిసికొనుము.

136 నను బ్రహ్మణో జగజ్జన్మాది కారణత్వ ముక్తం తచ్చాయుక్తం.

ఓయీ బ్రహ్మము ప్రపంచ సృష్ట్యాదులకు కారణమని చెప్పితివి. అది యుక్తముగా లేదు. యేమనిన.

137 తస్యనిమిత్త కారణత్వే కర్తృనదిష్ఠితత్వేన ఫలోవధానా యోగాత్.

అతడు నిమిత్త కారణ మంటివేని పేరొక కర్తృసహాయము లేనందున అవలంబించబడనిచో కార్యమును బుట్టించ నేరదు.

138 దండాదేః కర్తృధిష్ఠితస్యైవ నిమిత్తత్వ దశనాత్.

లోకమునందు కర్తృచేత నవలంబింపబడు దండాదులు నిమిత్త కారణమయియుండుటను చూచుచున్నాముగదా.

139 కర్తృరూప కారణ త్వాంగీకారో వ్యనుపపన్నః.

బ్రహ్మము కర్తృయగు కారణమని చెప్పెదమనునది యుక్తముగాదు

140 ఉపాదానా ద్యుపకరణరహితత్వేన పలోపధానా సంభవాత్.

ఉపాదానము మొదలైన ఉపకరణములు లేకపోవుటచేఁ కార్యమును బుట్టించుట యుక్తమై యుండదు.

141 ఉపాదానాది విశిష్టస్వైవ లోకైకర్తుః పలోపధాయకత్వాత్.

ఉపాదానము మొదలగు కారణసామగ్రిగల కర్తయే లోకమందు కార్యములను బుట్టించుచుండును.

142 న చ ప్రకృతిరే వోపాదాన మస్త్వితి వాచ్యం.

ప్రకృతియే ఉపాదాన కారణము గానాడదా అని చెప్పతగదు.

143 అచేతనస్య ప్రకృత్యుపాదానకత్వేపి చేతనస్య తదయోగాత్.

అచేతనాంశమందు అది ఉపాదానమైనను చేతనాంశమందు (సందర్భించదు) ఉపాదానము కానేరదు.

144 చేతనాచేతన సంఘాతకత్వా జగతః.

జగము చేతనాచేతన సమూహాత్మకమై యున్నది గదా.

145 ఉపాదాన కారణత్వమపి న సంభవతి.

ఈశ్వరునకు ఉపాదాన కారణత్వముగూడా సంభవించదు.

146 కర్తృనధిష్ఠితస్య ఉపాదానస్య పలోపధానాదశానాత్.

కర్తృచే నధిష్ఠింపబడని ఉపాదానకారణము కార్యమును గలుగ జేయ
దనునది లోకసిద్ధము.

147 తస్యోపాదనత్వే నిర్వికారశృతి విరోధః.

ఈశ్వరునకు ఉపాదాన కారణత్వము జెప్పునెడల నిర్వికారశ్రుతికి
విరోధము వచ్చును.

148 మృదాదే ర్వికారాశ్రయతయా ఖలూపాదానత్వం.

మట్టి మొదలగునది వికారమును కలిగియుండుటచేతగదా ఉపాదాన
కారణమగుచున్నది.

149 తస్మా జ్జగజ్జన్మాది కారణత్వం బ్రహ్మణి న సంభవతీ
తిచేన్న.

అందువల్ల ప్రపంచసృష్ట్యాది కారణత్వము బ్రహ్మకు సంభవించ
నేరదు. అని పూర్వపక్షము చేయకూడదు.

150 బ్రహ్మణః కారణత్వ ముపాదానత్వ రూపమేవ.

బ్రహ్మకారణత్వము ఉపాదానత్వ స్వరూపమే యైయున్నది.

151 జనికర్తుః ప్రకృతిరితి సూత్రేణ యతోవెత్యాదా ఉపా
దాన త్వాంగీకారాత్ ప్రకృతిశబ్దస్యోపాదానపర
త్వాత్.

ఉత్పత్తిగల కార్యముయొక్క ఉపాదాన కారణమును తెలియజేయు పదము మీద పంచమీవిభక్తి వచ్చును, (యతః అనునట్లు) అని బోధించు సూత్రముచే పంచమ్యుంఁ మునకు ఉపాదాన కారణత్వమును చెప్పచుండుటవలన ఉపాదానము బ్రహ్మ కావచ్చును. పరికృతిపదము ఉపాదాన కారణమును చెప్పను.

152 న చ కర్తు రుపాదానత్వం లోకే - న దృష్టచరమితి వాచ్యం.

కర్తయగువానికి ఉపాదానకారణము లోకమందెవ్వటను కనపడదని శంకనాడదు.

153 లోకే ప్రత్యక్షవిరోధేన కులాలాదౌ తదసంభవేపి పరమ చేతనే విచిత్రశక్తిమితి కర్తృత్వోపాదానత్వయో శ్శృతి సంప్రతిపన్నయో రంగీకారే బాదకా భావాత్.

లోకములో ప్రత్యక్షమునకు విరుద్ధములు గనుక కుమ్మరివాడు మొలలయిన వారి యందు కర్తృత్వమున్ను ఉపాదానత్వమున్ను సంభవించ(నప్పటికిని)క పోయినను, విచిత్ర శక్తిగల సర్వేశ్వరుడగు పరమాత్మకు కేదము తెలియ జేయుచున్న ఉపాదానత్వ కర్తృత్వములు సంభవించుటలో బాధక మేమిన్ని లేదు.

154 అన్యథా తదాత్మానగ్గ్రంస్వయ మకురుః. తద్దైక్షిత బహుస్యాం సృజాయేయేత్యాది ప్రతివిరోధాపత్తేః.

అట్లుకానియడల అపరమాత్మ తనను తానే స్వయముగా సృజించి నది. ఈకార్యాకారముగా బహుస్వరూపము నొందును అని చెప్పే ఈ మొదలయిన శ్రీశుబ్ధ విరోధము వచ్చును.

155 కర్తృత్వోపాదనత్వయో ద్వితోదే మానా భావః-సుఖాది కర్తురే వాత్మన స్సువాద్యుపాదానత్వాత్.

కర్తృత్వమున్న ఉపాదానత్వమున్న విరిధియు లనుటలో ప్రమాదము లేదు. సుఖాదికర్తయగు ఆత్మ సుఖాదులకు ఉపాదానమై యున్నదిగదా.

156 న చ నిర్వికార శుద్ధివిరోధః.

అటులైన నిర్వికారశుద్ధికి విరోధమని యనగూడదు.

157 చిదచిద్విశిష్టస్య బ్రహ్మణ ఉపాదాన త్వాంగీకారేణ స్వరూపేణ నిర్వికారత్వస్య విశేషణద్వారా వికారాశ్రయత్వస్య చ అభ్యుపగమే విరోధాభావాత్.

చేతనచేతనములతో గూడిన బ్రహ్మము ఉపాదానమని అంగీకరించుటవలన స్వరూపముతో వికారములు లేకుండుటయున్ను, విశేషణములగు చేతనచేతనములద్వారా వికారసంబంధమున్ను ఉండుటలో విరోధములేదు.

158 తథాహి- మాక్షుచిదచిద్విష్టం బ్రహ్మ కారణం, స్థూల చిదచిద్విశిష్టం బ్రహ్మ కారణం.

అది ఉచితమై యున్నది. సూక్ష్మములగు చేతనాచేతనములతో గూడిన బ్రహ్మము కారణము. స్థూలచేతనాచేతనములతోగూడిన బ్రహ్మము కార్యము. ఇచ్చట సూక్ష్మత్వ-స్థూలత్వములు నామ రూప విభాగానర్హ-తదర్హానస్థలే.

159 సూక్ష్మత్వావస్థాప త్తిరేవ హి కారణతా.

సూక్ష్మావస్థాప్రాప్తి (సూక్ష్మావస్థనుపొందుటయే కారణత్వము.)

160 స్థూలత్వావస్థాప త్తిర్హి బ్రహ్మణః కార్యతా.

బ్రహ్మకు కార్యత్వమనగా స్థూలావస్థాప్రాప్తియేగదా.

161 బ్రహ్మణః స్వరూపేణ నిర్వికారత్వేపి విశేషణద్వారా అవస్థాశ్రయత్వేన వికారాశ్రయత్వం సంభవత్వేవ.

బ్రహ్మము తనస్వరూపముతో నిర్వికారమైయున్నను విశేషణములగు చేతనాచేతనములద్వారా అవస్థాశ్రయమై యుండుటవలన వికారాశ్రయమై యుండుట సంభవించును.

162 క్లో. ఆగంతుకావృధక్సిదో ధర్మో వస్థేతి కీర్త్యతే,
విశేష్యేపి చ వై శిష్ట్యబేదోఽవస్థాంతరాయత ఇతి.

పైగావచ్చునట్టియు అధారమును విడవని ధర్మమే అవస్థయని చెప్పబడును. విశేష్యమగుదానియందు విశేషణములతో గూడి యుండుటచేత వచ్చు భేదము అవస్థాంతర మగునని అర్థము.

- 163 ఇతం కార్యకారణయో రనన్యత్వాత్ విశిష్టాద్వైతసిద్ధిః.
ఈరీతిగా కార్యకారణములకు అభేదముండుటవలన విశిష్టాద్వైతము
సిద్ధమగుచున్నది. కారణమైన బ్రహ్మయే-కాత్యమగు బ్రహ్మ.
- 164 విశిష్టయో రద్వైతం-విశిష్టాద్వైతమితివ్యుత్పత్తిః.
విశిష్టములకు అభేదముగనుక విశిష్టాద్వైతమని శబ్దార్థము.
- 165 నను భేదే ద్వంద్వ ఇత్యనుశాసనాత్ విశిష్టయో
రద్వైతే- కథం విశిష్టయో రితరేతరయోగ ఇతిచేన్న.
ఓయీ వస్తువుల భేదమందు ద్వంద్వసమాస మగునని వ్యాకరణ
మునుబట్టి చూడగా- విశిష్టములకు భేదము లేనియడల ఇతరేతర
యోగ ద్వంద్వసమాసము ఎట్లు కుదురును. అని ఆక్షేపణ చేయ
రాడదు.
- 166 నీలఘటయో రభేద స్సంసర్గః- సాధర్మ్య వైధర్మ్యా
భ్యాంతత్వ జ్ఞానం నిశ్చేయసహేతు రిత్యాదివ దుప
పత్తిః.
“నీలఘటములకు అభేదము” అనుచోటను “సాధర్మ్య వైధర్మ్య
ములవలన గలుగు తత్త్వజ్ఞానము మోక్షకారణమని “సాధర్మ్య-
వైధర్మ్యాభ్యాం” అనుచోటను ద్వంద్వమువలె యుక్తము. నీల
అనగా నీలరూప విశిష్టఘట అనగా ఘటత్వవిశిష్టము. ఈరెండిం
టిని అభేదమున్నను ద్వంద్వ సమాసమగుటలో బాధకములేదు-
అటులనే రెండవ ప్రయోగమునకును గ్రహించవలెను.

117 'సదేవ సోమ్యోదమగ్ర ఆసీత్' ఇతి సామానాధిక రణ్యో పపత్తికి.

ఓ సోమపానాహుడగు శ్వేతకేతువా ? ఇది-సృష్టిపూర్వమందు సత్త అయి యున్నది. అను స్థలమందు 'ఇదిం సర్వదష లకు' సామానాధికరణ్యము అనగా- ఏకార్థమును (అభేదార్థమును) తెలియ జేయుట గూడా యుక్తమగును.

118 ఇదం పరిదృశ్యమనం చేతనాచేతన విశిష్టం బ్రహ్మ- అగ్రై-సృష్టైః పాక్రిక్కాలై-ఎకం 'బహుస్యామితి' సంకల్పిత బహుత్వ ప్రహణేన సూక్ష్మత్వేన ఎకరూపతా పన్నం అద్వితీయం కర్తృంతర నిరపేక్షం సత్-సచ్చబ్దమాత్మ చాచ్యం ఆసీదిత్యధికః.

కనకడుచున్న నామరూపములుగల చేతనాచేతనములతో గూడి యున్న బ్రహ్మము, సృష్టికి పూర్వకాలమందు- వ్యవంచరూప మగు నానారూపము అగుదును అను తానుచేసిన సంకల్పమునుబట్టి పొందిన బహుత్వమును విడిచివేసి సూక్ష్మముగా నుండుటచేత ఏక రూపత్వము పొంది మరియొక కర్తను ఆపేక్షించక సత్ అవి మాత్రిమే చెప్పబడుచూ యున్నది అని అర్థము.

119 న చ విశిష్టాబేదే అన్యోన్య ధర్మసంకరాపత్తిరితి వాచ్యం

విశిష్టమునకు అద్వైతము చెప్పనెడల విశేషణములకు పరస్పర ధర్మసంకరము రావలయునే-అని ఆక్షేపణ గూడదు.

170 నీల వీతాది తంత్రావర్జపటేనీలతంత్రో వీతత్వస్య వీత
తంత్రో నీలత్వస్య చ సంకరాదశః॥నాత్.

నల్లని పచ్చని మొదలగు దారములతో తయారు చేయబడిన బట్ట
యందుండు నల్లదారమందు పచ్చరూపమున్న పచ్చదారమందు
నల్లని రూపమున్న కలసి పోవుట లేదుగదా?

171 అతస్సిద్ధం జగదుపాదానత్వం జగత్కర్తృత్వం చైక
స్యైవ బ్రహ్మణః

ఇందువల్ల ప్రపంచమును గురించి ఉపాదానకారణమున్న నిమిత్త
కారణమున్న బ్రహ్మ కావచ్చునని సిద్ధించుచున్నది.

172 అత స్సుష్టుక్తం బ్రహ్మణః నిమిత్తో పాదనత్వం

ఇందువలన బ్రహ్మమునకు నిమిత్తోపాదనత్వము బాగుగా అనగా
నిరాటంకిముగా చెప్పబడినది.

173 ఎతేన బ్రహ్మణో నిమిత్తత్వమాత్ర వాదినో మాధ్వాః
ప్రత్యుక్తః

ఇటుల చెప్పబడేత బ్రహ్మము నిమిత్తమేగాని ఉపాదానకారణము
గాదని చెప్పెడు ద్వైతులున్న తార్కికులున్న నిరసింపఁడిరి.

17 ఉదాహృత శ్రుతివిరోధాత్

వెనుక చెప్పబడిన శ్రుతులు విరోధించునుగాన

175 యేనాశ్రుతం శ్రుతం భవత్యమతం మతం అవిజ్ఞాతం
విజ్ఞాతం ఇత్యేక విజ్ఞానేన సర్వవిజ్ఞాన ప్రతిజ్ఞావిరోధాత్
యే బ్రహ్మను వినినయెడల విననిది వినినట్లగును. తెలిసినయెడల
తెలియని దంతయు తెలిసినట్లగును. మననము చేసిన మననము
చేయనిది మననము చేసినట్లగును. అని చెప్ప ఏకవస్తుజ్ఞానముచేత
సమస్తవస్తుజ్ఞానము గలుగునను ప్రతిజ్ఞకు విరోధమున్ను కలు
గుటచేతను.

176 యథాసౌమ్యైకేన మృత్పిండేన సర్వం మృణ్మయం
విజ్ఞాతం స్వా ద్వాచారంభణం వికారో నామదేయం
మృత్తికేత్యేన సత్యమిత్యాదినా ప్రతిపాదిత మృద్ధ
టాది దృష్టాంతానుపవత్తేశ్చేతి.

ఓశ్వేతకేతో ఒకమట్టిముద్దను తెలిసికొన్నయెడల దాని వికారములు
అన్నియును మన్నే అని తెలియును. అవస్థయున్ను పేరున్ను అను
వాటిని వ్యవహరము నిమిత్తమై మృత్పిండము పొందుచున్నది.
ఇదియంతయు మృత్పిండముగానే యున్నది. అని యమొదలగు
వాటిచేత చెప్పబడు దృష్టాంతములున్ను కుదరవు గనుక.

177 బహుశ్రుతి వ్యాకోచనాదితి యత్కించి దేతత్

అనేక శ్రుతులను విపరీతార్థమును కల్పించవలసియుండుటచేత ఇది
ఉచితము కానేరదు.

178 అత ఏవ వివర్తపాదానత్వ వాదినో మాయినోపినిరస్తాః

దృష్టాంత విరోధాత్

వివర్తమనగా వెనుకనున్న రూపము సూరకనే అనేక రూపములు కలదిగా కాన్పించుట గనుకనే బ్రహ్మవివరోపదాన కారణమని చెప్పు మాయావాదులు... దా నిరసించబడిరి. దృష్టాంత విరోధము వచ్చును.

179 కించ- అవిద్యాపరిణామాత్మక జగదధ్యాసాధికరణత్వ సోపాదానాత్మకత్వే శుక్త్యాదావపి రజతా ద్యుపాదానత్వ వ్యవహారాపత్తేశ్చ

ఇంతియేగాక అవిద్యా వికారరూపమగు ప్రపంచారోపమునను ఆదారమై యుండుటే ఉపాదానత్వ మనినచో ముత్యపుచిప్ప మొదలగు నవి కూడా ఎండి మొదలగువాటికి ఉపాదానము అని గూడా వ్యవహరింప బడవలసి యుండును,

180 సచాయ మీశ్వరః సర్వజ్ఞత్వాది కల్యాణగుణగణవిశిష్టః
అ చుశ్వరుడు సర్వజ్ఞత్వాది కల్యాణగుణగణములతో గూడి యున్నాడు.

181 య సర్వజ్ఞ సర్వవిత్ పరాస్య-శక్తి ర్వివిధైవ శ్రూయతే స్వాభావకీజ్ఞాన బలక్రియా చ ఇత్యత్ర స్వాభావత్యనేన ఔపాదిక వ్యావహారిక గుణవాద ప్రత్యుక్తం.

యెవడు సర్వజ్ఞుడో, సర్వమును విశేషముగా తెలుసుకొనుచున్నాడో ఇతనియొక్క శక్తి చాలా గొప్పది నానావిధముగ యున్నది అని వినబడుచున్నది. జ్ఞానము బలము క్రిగు ఇవి స్వభావ సిద్ధము అయియున్నది. అను ప్రమాణములలో స్వాభావిక అను పదము చేత-గుణములు బాహ్యవికములని వ్యావహారికములని చెప్పెడు వాదములు నిరాకరింపబడినవి.

182. నను సాక్షి చేతా నిర్గుణః కేవలశ్చైత్యాది శుభ్రత్యా బ్రహ్మణో నైర్గుణ్యం పత్రిపాద్యత ఇతిచేత్ న-

ఓయి, సాక్షియై యున్నాడు జ్ఞానరూపుడు కేవలడు నిర్గుణుడై యున్నాడు అను వేదముచేత బ్రహ్మకు నిర్గుణత్వము చెప్పబడుచున్నది అని శంక చేయగూడదు.

183 తాదృశశుభ్రతేః హేయ గుణ రాహిత్య పరతయా బహుశ్రుతి సంప్రతివన్న కల్యాణ గుణగణ నిషేధక త్వాయోగాత్.

అనేక శుభ్రతులకు సంమతమగు కల్యాణ గుణగణములను ఆపూరి నిషేధించు ననునది అసంగతము.

184 “అపహత పాపా విజరో విమృత్య ర్విశోకో విజిమితోఽపిపాసస్సత్యకామ స్సత్యసంకల్ప” ఇత్యాది ఘటకశుక్రిభిః బ్రహ్మణి హేయగుణా నిషిధ్య

సత్యకామత్వాది కల్యాణగుణ ప్రతిపాదనాత్. గుణ సామాన్యనిషేధో న యుక్తః.

పాపములు లేనివాడు ముదిమి లేనివాడు మృత్యువు లేనివాడు శోకము లేనివాడు ఆకలి లేనివాడు దాహము లేనివాడు సత్యమగు కల్యాణగుణములు గలవాడు సత్యమగు సంకల్పము గలవాడు అని యిమొదలగు శ్రుతులు బ్రహ్మమందు హేయగుణములను నిషేధించి సత్యకామత్వాది రూపమగు కల్యాణ గుణములను లెలియ జేయుటచేత గుణముల నన్నిటిని నిషేధించుట యుక్తముకాదు.

185 అపి చ బ్రహ్మణో నిర్గుణత్వే బ్రహ్మపదవాచ్యతా న స్యాత్ నిరతిశయ బృహత్వరూప ప్రవృత్తినిమిత్త భావాత్.

యింతియేకాక బ్రహ్మ నిర్గుణమని చెప్పేయెడల నిరతిశయమగు బృహత్వమను ప్రవృత్తినిమిత్త ధర్మము లేకపోవుటవలన బ్రహ్మపదముచేత బ్రహ్మ చెప్పబడక పోవలసివచ్చును.

186 నచేష్టాపత్తిః. తథాసతి శక్యభావేన శక్యసంబంధరూప లక్షణాయాఅవ్యసంభవేన వేద ప్రతిపాద్యత్వానుపపత్తేః

యిష్టాపత్తి యనఁజుడదు. అటులై న శక్తిలేకపోవుటచేత శక్యసంబంధరూపమగు లక్షణమునాదా సంభవించుదు గనుక వేదముచేత ప్రతిపాదింప బడఁజుడదు.

187 ఏతేన అశేష విశేష ప్రత్యగీక చిన్మాత్రమేవ పర
మార్థః తదతిరేకి జ్ఞాత్వ జ్ఞేయ తత్ కృత జ్ఞానభేదాది
కమ్ సర్వం తస్మిన్నేవ కల్పితం మిథ్యాభూతమితి
మాయానామ్ ప్రవాదో వ్యమూలః.

యిటుల చెప్పబడేత సకల విశేషములకు విరోధియగు జ్ఞాన
మాత్రమే సత్యము. దానికిన్న అన్యమగు జ్ఞాతృ విషయము,
జ్ఞేయవిషయము అందువలన కలుగు జ్ఞానభేదము యీ మొదలగు
నవి అన్నియున్ను అజ్ఞానాశ్రిత బ్రహ్మయందే కల్పింపబడినవి.
గనుక మిథ్యమై యున్నదని చెప్పు మాయావాదులయొక్క
ప్రవాదమునాడా నిర్మూలకమయి యున్నది.

188 చిన్మాత్ర సాధన ప్రమాణాభావాత్.

ప్రమాణము జ్ఞానమాత్రమును సాధించనేరదు.

189. న చ సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మేతి శ్రుతిరేవ
తత్ర ప్రమాణమితి వాచ్యమ్.

సత్యము జ్ఞానము అనంతము అయినది బ్రహ్మయను చెప్పవేగమే
అందుకు ప్రమాణమై యున్నదని చెప్పవలయు.

190 తస్మాత్ప్రశ్నతేః సత్యత్వాది విశేషణ విశిష్ట ప్రతిపాదక
త్వేన చిన్మాత్ర పరత్వాభావాత్.

అభ్యుక్తియనేది సత్యత్వాదిరూపములగు ధర్మములలో గూడిన
బ్రహ్మను చెప్పుచున్నదే గాని చిన్మాత్రమును చెప్పనేరదు.

191 న చాన్యత జడపరిచ్ఛిన్న వ్యావృత్త బ్రహ్మపరా సా
శృతిరితి వక్తుమ్ యుక్తమ్.

అశ్రుతి జడభిన్నమయినదిన్ని పరిచ్ఛిన్నభిన్నమయినదిన్ని
అసత్యభిన్నమయినదిన్ని యగు బ్రహ్మయును తెలియజేయుచున్న
దని చెప్పహడదు.

192 సర్వపదలక్షణాపత్తేః

అన్నిపదములకు లక్షణను కల్పించవలసి యుండునుగదా.

193 అన్యతాది వ్యావృత్తేరేవ విశేషత్వేన నిర్విశేషత్వాను
పపత్తేర్దుర్వారత్వాత్.

అన్యతాది భేదమే ఒకవిశేషమైయుండుటచేత నిర్విశేషత్వము
బ్రహ్మమునకు యెంతమాత్రము సిద్ధించనేరదుగదా.

194 సదాచోక్తం భావో యథా తథాభావో నిర్విశేషత్వ
బాధకః | అభాధకత్వే భావేపి బాధకత్వ కథా కుతః |
ఇతి.

అటులనే శాస్త్రమందు చెప్పియున్నది భావరూపమగు ధర్మము
వలె (నిర్విశేషత్వమును,) అభావరూపమగు ధర్మమునాడా కొట్టి
వేయును. అభావధర్మము కొట్టి వేయదనే యెడల భావరూప ధర్మ
మున్ను కొట్టివేయదు. అని చెప్పవచ్చును. అని శ్లోకార్థము.

195 జ్ఞాత్వ జ్ఞేయాదీనాం మిథ్యాత్వే మానాభావాచ్చ.

జ్ఞాతయు జ్ఞేయము మొదలగునవి మిథ్యయనుటయందు వ్యమా
ణములేదు.

196 న చాద్విత్తీయ శ్రుతితా బ్రహ్మవ్యతిరిక్త ద్విత్తీయ
వస్తు నిషేధేన జ్ఞాత్వ జ్ఞేయాదీనాం మిథ్యాత్వ సిద్ధిరితి
వాచ్యం.

అద్విత్తీయ శ్రుతిచే బ్రహ్మాభిన్నములగు ఈ వస్తువులను నిషేధిం
చుటవలన జ్ఞాత జ్ఞేయము మొదలగునవి మిథ్యగా సిద్ధించునని
చెప్పబడదు.

197 అద్విత్తీయశ్రుతే స్పదృశ ద్విత్తీయ నిషేధ పరతయా
వ్యుక్తత్వాత్.

అద్విత్తీయ శ్రుతి బ్రహ్మసమానమగు రెండవవస్తువు లేదని
రెండవదానిని నిషేధించుచున్నదని చెప్పియున్నది గదా.

198 న హి లోకే అద్విత్తీయోయం రాజే త్యుచ్యమానె తత్పు
త్రకళత్రజ్ఞాతి గజ రథ తురగ సాధనాదీనాం నిషేధ
స్సిద్ధ్యతి.

లోకమందు ఈరాజు అద్విత్తీయుడు అని చెప్పనప్పుడు ఆరాజునకు
పుత్రిలు భార్య దాయాదులు యేనుగులు గుఱ్ఱములు సాధనములు
మొదలగునవి లేవని యర్థము గాదుగదా ?

199 కిం చ జ్ఞాతా మిథ్యా - జ్ఞాతృత్వం మిథ్యా వా.

ఇంతియేగాక జ్ఞాతయగువాడు మిథ్య అనెదరా లేక జ్ఞాతృత్వము మిథ్యయందురా.

200 అద్యే బ్రహ్మణోపి మిథ్యాత్వ ప్రసంగః “అదృష్టో దృష్టా” ఇత్యాదిభిః శ్రుతిభిః తస్య జ్ఞాతృత్వ ప్రతిపాదనాత్.

మొదటిపక్షమున అదృష్టో ద్రష్టా అను ఈమొదలగు శ్రుతులు బ్రహ్మ జ్ఞాతయని చెప్పుచున్నవి గనుక బ్రహ్మకూడా మిథ్య గావలయును.

201 న ద్విజీయః ప్రమాణ ప్రతిపన్నస్య జ్ఞాతృత్వస్య మిథ్యాత్వా యోగాత్.

రెండవదిన్ని యుక్తిగాదు ప్రమాణమునుబట్టి సిద్ధించిన జ్ఞాతృత్వము మిథ్యయని చెప్పుట సందర్భించదు.

202 అన్యథా బ్రహ్మణోపి మిథ్యాత్వ ప్రసంగః

అటుల గానియెడల బ్రహ్మకూడా మిథ్య కావలయును.

203 న చ బ్రహ్మణోపి మిథ్యాత్వే ప్రపంచ భ్రమాధిష్టా నత్వా నుపపత్తిః.

బ్రహ్మకూడా మిథ్యయగు నెడల ప్రపంచభ్రమకు అధిష్టానము లేక పోవలయును అని చెప్పరాదు.

204 తవ మతే మిథ్యాభూత రజ్వాదేః సర్వాది భ్రమాది
ష్టానత్వవ దుపపత్తేః.

నీమఁమందు - మిథ్యయగు తాగిడు మొదలగునది సర్వాది
భ్రమకు అధిష్టాన మగునటుల మిథ్యా బ్రహ్మయు అధిష్టానము
కావచ్చును

205 న చ బ్రహ్మణో విద్యాత్వే నిరధిష్టాన భ్రమాపత్తిః
బ్రహ్మ మిథ్యయగునెడల అధిష్టానములేకయే భ్రమ గలుగ వలసి
వచ్చును అని చెప్పగూడదు.

206 నిర్విశేషస్యాంగీకారాపేక్షయా నిరధిష్టాన భ్రమాంగీ
కారస్యైవ యుక్తత్వాత్.

నిర్విశేషవస్తువు నంగీకరించుటకంటె నిరధిష్టాన భ్రమ నంగీక
రించుటయే యుక్తముగా దోచుచున్నది.

207 అపిచ - సర్వేషాం ప్రమాణానాం సవిశేష విషయ
కత్వేన నిర్విశేష విషయక ప్రమాణాబావేన నిర్విశేషస,
గగన కుసుమాయ మానత్వాత్

ఇంతియేగాక అన్నిప్రమాణములున్న సవిశేష వస్తువును బోధించు
చుండుటవలన నిర్విశేషవస్తువును బోధించు ప్రమాణము లేకపోవు
టచే నిర్విశేషవస్తువు గగనకుసుమమువంటిది యగును. అనగా
నిర్విశేషమే లేదని యర్థము.

208 అపి చ కిం జ్ఞాతృత్వ జ్ఞేయత్వాదీనానాం కల్పకం
బ్రహ్మైవ ఉతాన్యత్.

ఇదియునుగాక జ్ఞాతృత్వము మొదలగు వానిని కల్పించునది
బ్రహ్మమా - లేక మరియొక పదార్థమా.

09 ఆద్యే యావద్బ్రహ్మసత్వం భ్రమ నివృత్య సంభవేన
సర్వధాప్య మోక్షప్రసంగః

మొదటి పక్షమందు బ్రహ్మయున్నంతవరకు భ్రమ నివర్తించ
కూడదు గనుక యెల్లప్పుడు మోక్షమే లేకపోవలసి వచ్చును.

10 ద్వితీయే బ్రహ్మతిరిక్త కల్పకస్య సత్యత్వే అద్వైత
భంగః

రెండవ పక్షమందు బ్రహ్మకన్న వేరగు కల్పకము సత్యమగు
నెడల అద్వైతమునకు వివత్తువచ్చును.

11 అసత్యత్వేతస్యాపి కల్పకాంతరా పేక్షయా అనవస్థా.

అసత్యమగునెడల దానికికూడా కల్పకాంతరము కావలసి వచ్చును.
గనుక అనవస్థాదోషము వచ్చును.

12 న చానాద్యవిద్యా తత్కల్పి కేతి వాచ్యం

అనాది అజ్ఞానము కల్పకమై యున్నదని చెప్పకూడదు.

13 సా కిం భావరూపా - ఉతాభావరూపా.

అది భావపదార్థమా - లేక అభావపదార్థమా.

214 ఆద్యే అనాది భావస్య నాశాయోగేన అనిర్వోక్ష
ప్రసంగః.

మొదటిపక్షమున అనాదియగు భావమునకు నాశము లేదుగనుక
మోక్షమే సంభవించదు.

215 ద్వితీయే జ్ఞానస్యాగభావ రూపత్వే జ్ఞానాంతరావిరోధి
త్వంస్యాత్.

రెండవ పక్షమందు జ్ఞాన స్వాగభావ మగునెడల జ్ఞానాంతరముకు
అవిరోధియే కావలయును.

216 జ్ఞానాత్యంతాభావరూపత్వే అనిర్వోక్షత్వ ప్రసంగాత్
ఇత్యలం దిష్టహత ముద్గరవృహరేణ

జ్ఞానాత్యంతా భావరూప మగునెడల మోక్షమే లేకపోవలసివచ్చును
గనుక దైవోపహతునిమీద దుర్దైత్యుతో కొట్టుట యెందుకుగనుక
చాలించుట మైనది.

217 అయ మీశ్వరో విభుః - ఆకాశవ త్స్పర్శగతో - నిత్య -
శ్చేత నశ్చ “నిత్యో నిత్యానాం చేతన శ్చేతనానా”
మితి శ్రుతేః

ఈ యీశ్వరుడు విభుః - ఆకాశమువలె అంతటను వ్యాపించి
యుండును. నిత్యుడు చేతనుడు అయియున్నాడు.

“నిత్యో నిత్యానాం చేతన శ్చేతనానా” అని శ్రుతిబట్టి ఇట్టివాడు

218 చేతనత్వం చ జ్ఞాత్వత్వం ఎతేన ప్రధానమేవ జగత్కారణ మితి నిరస్తంతస్యా చేతనత్వేన యాక్షణాద్యసంభవాత్.

చేతనత్వమనగా జ్ఞానము గలిగియుండుట. ఇట్లనుటచేత ప్రకృతియే జగత్కారణమను పక్షము నిరస్తమైనది. అచేనమగుట దానికి యాక్షణాదులు సంభవింపనేరవు.

219 'తద్దైక్షిత బహుస్యాం ప్రజాయేయే' తీక్షణ సంబంధిన ఏవ సదేవ సోమ్యేతి కారణవాక్య విషయత్వాత్.

"తద్దైక్షిత బహుస్యామ్" అను యాక్షణసంబంధము గలవాడే సదేవ సోమ్య" అను కారణవాక్యముచేత చెప్పబడుచున్నాడు.

220 న చ వృష్టిప్రతీక్షా శ్శాలయ ఇత్యాదావన గౌణేక్షణ సంభవః

ఈ సన్యములు వర్షమును నిరీక్షించుచున్నవి అనునట్లు అముఖ్యేక్షణమే ఇచ్చట చెప్పబడుచున్నదిని అనగూడదు.

221 "తత్సత్త్వం స ఆత్మేతి" ఆత్మశబ్దేన కారణస్యాభిధానాత్ తత్సత్త్వం . స ఆత్మా అని ఆత్మశబ్దముచేత కారణమును చెప్పుచుండుటవల్ల ప్రధానము గానేరదు అముఖ్యేక్షణము గానేరదు.

222 ప్రధానస్య జగత్కారణత్వే "కారణంతుద్యేయ" ఇత్యాదినా తస్య ద్యేయత్వానుపపత్తే శ్చేతి సత్త్వే దేతత్

ప్రధానము జగత్కారణ మగునెడల కారణమును ద్యానించవలసిన
దని చెప్పనది అయి క్తమగు గమక ఇదియొక గణవీయముగాదు.

223 నను యతోవేత్త్యాది వాక్యసంప్రతిపన్న జగత్కారణ
మీశ్వర ఇత్యుక్తం. సచేశ్వర శ్చివోపా చతుర్ముఖోవా
ఇంద్రోవా ఇతి సంశయో జాయతే

ఓయీ! యతోవా అను మొదలగు వాక్యములచేత తెలియబడున్న
ప్రపంచకారణమగువస్తు వీశ్వరుడని ఏతావతా చెప్పినట్లయినది.
ఆ ఈశ్వరుడు శివుడాలేక చతుర్ముఖుడా లేక ఇంద్రుడా అను సంశ
యము గలుగుచున్నది.

224 కుతస్సంశయః తత్తత్కారణతా శోధక శ్రుతిదర్శనాత్
సందేహము ఎందువల్లననగా శివాదులు జగత్కారణు లగుచున్నా
రని తెలియజేయు వేదవాక్యములు కనబడుచున్నవి గమక సంశ
యము గలుగుటకు అవకాశమయినది.

225 శ్రూయతే చ శివస్య జగత్కారణత్వం - యథా తమ
స్తన్నదివా న రాత్రిర్న సన్నచాసచ్ఛివ కేవలః ఇతి.
ఏప్రళయకాలమందు తమస్సు వుండినదో అప్పుడు పగలున్ను
రాత్రియున్నులేదు. సత్తు అసత్తున్ను లేదు. కేవలం శివుడే అప్పు
డున్నాడు. అని చెప్పచున్నది.

226 చతుర్ముఖస్యాపి జగత్కారణత్వం శ్చాయతే-హిరణ్మ
గర్భ స్సమవర్తతాగ్రే భూతస్య జాతః పశిరేవ ఆసీత్

సృష్టి పూర్వకాలమందు భూతములకు పతియైయుండిన యొక్క చతుర్ముఖుడే యుండినాడు గాని మరియొకడు లేడు.

227 ఇంద్రస్య చ - ఇంద్రోమాయాభిః పురురూప ఈయతే ఇతి. ఏవ మన్యేషా మపి తత్రతత్ర శ్రూయతే.

ఇంద్రుడు మాయాశక్తులచేత నానారూపముగలవాడై యుండెను. అని ఈరీతిగా ఇంక నితరులకు ఏదా కారణత్వము అక్కడక్కడ చెప్పబడియున్నది అని శంకి.

228 అత్రాస్మదాచార్యాః ప్రాహుః

ఈ శంకయందు మన ఆచార్యులు బాగుగా సమాధానమును అనుగ్రహించిరి. ఎటులనగా -

229 “సదేవ సోమ్యేదమగ్ర ఆసీత్” “అత్మా వా ఇద మేక ఏవాగ్ర ఆసీత్” “బ్రహ్మవాఇదమేవాగ్ర ఆసీత్” ఇత్యాదీనాం కారణ వాక్యానాం సర్వకాఖా ప్రత్యయన్యాయేన ఏక్థాపరత్వే నిర్ధారితే చాగవశున్యాయేనసామాన్యవాచినో విశేషపర్యవసానస్య వక్తవ్యతయా బృహద్వాచక బ్రహ్మశబ్దాభిహితే అదై పర్యవసానాత్ తస్మాత్సానాత్ సాధారణస్య ఆత్మశబ్దాభిహితే అదే—పర్యవసానం కర్తవ్యం ఆత్మశబ్దస్య జీవపరమాత్మ సాధారణస్య

కుత్రపర్యవసాన మిత్యాకాంక్షాయాం ఏకోహవై నారాయణ ఆసీత్ - న బ్రహ్మ నే శానః నేమే ద్యావాఽపృథివీ న నక్షత్రాణి నాపోనాగ్నిః న సోమో న సూర్యః న ఏకాకీ న రమేత ఇతి నారాయణ శబ్దాభిహితే పర్యవసానం.

“నదేవసోమ్యేదమసి”అని, అత్మావా అని, బ్రహ్మవా ఇదమగ్ర అని యీమొదలగు కారణ వాక్యములకు సర్వశాఖా ప్రత్యయన్యాయము చేత నొక్క అర్థమందే పర్యవసానం జెప్పవలసియున్నది గనుక భాగవతున్యాయముచే సామాన్యవాచి యైన పదముకు విశేషమందు పర్యవసానం చేయవలయును గనుక బృహత్-అబృహత్తగు వస్తువును చెప్పు సత్పదమునకు బ్రహ్మసూత్రీవాచక బ్రహ్మశబ్దము చేత చెప్పబడు అర్థమందు పర్యవసానము చేయవలయును. అబ్రహ్మశబ్దము అత్మానాత్మ సాధారణ మగును గనుక అట్మశబ్దార్థమందు పర్యాసానము చేయవలను. అత్మశబ్దము జీవపరమాత్మ సాధారణ మగుటచేత ఎక్కడ పర్యవసాన మంటే ఏకోహవై నారాయణ ఆసీత్ - బ్రహ్మలేడు. శివుడు లేడు. ఛిఃభూమి అంత రిక్షము మొదలగుదవి లేవు. అని చెప్పు నారాయణ పదార్థమగు నారాయణుని పర్యవసానము అయియున్నది.

230 తస్య విశేషశబ్ద మూర్ధన్యత్వాత్ నాన్యత్ర పర్యవసానం.

విశేష శబ్దమగు నారాయణ పదము, ఇంతకన్న విశేషపదము లేక పోవుటచేత అన్యత్ర పర్యవసించదు.

231 అతో నారాయణ స్రైవ జగజ్జన్మాది కారణత్వం.

ఇందువలన నారాయణుడే జగజ్జన్మాది కారణము.

232 న చ శివ ఏవ కేవల ఇత్యాది వాక్యోక్త శివాది శబ్దాభి హితే అర్థే పర్యవసానమితి వాచ్యం.

శివఏవ కేవలః అను వాక్యమందున్న శివాది శబ్దములచేత చెప్పి బడు అర్థమందు పర్యవసాన మెందుకు రాకూడదని శంకగూడదు.

233 శివాదీనాం కర్మవశ్యత్వ శ్రుత్యా తేషు జగజ్జన్మాది కారణత్వస్య బాధితత్వాత్.

శివాదులు కర్మపరకులని చేప్పే శ్రుతులచేత శివాదులు జగజ్జన్మాది కారణము కానేరరు.

233A తథా హి-యతో జజ్ఞే ఉగ్రస్రైవస్సప్లఘః విరూపాక్షాయ దత్తాం జలయై బ్రహ్మణఃపుత్రాయ-సో రోదీ ద్యదరోదీ త్తదుగ్రద్రస్య రుద్రత్వం - అనపహఃపాపాహమస్మి నామ మే దీహి - ఇత్యాదినా రుద్రస్య జనిమత్త్వం రోదన కర్తృత్వం బ్రహ్మపుత్రత్వం కర్మవశ్యత్వం చ శ్రూయతే.

అది ప్రమాణ సిద్ధమైనది గదా. ఉగ్రస్వభావుడు రుద్రుడు యెవని వలన పుట్టెనో నిరూపాక్షుడున్న అంజలి చేసినవాడున్న బ్రహ్మ పుత్రుడున్న అగు రుద్రునికొరకు అతడు రోదనము చేసెను. యెందువలన రోదనము చేసెనో అందువలన అతనికి రుద్రుడను నామము వచ్చినది. నేను పాపము గలిగియుంటిని. నాకు నామమును మించిది ఇమ్ము : అని అర్థమునుజెప్ప శుశ్రుతులచేత రుద్రునకు పుట్టుకయున్న రోదనము జేయుటయున్న బ్రహ్మపుత్రత్వమున్న కర్మపరవశత్వమని చెప్పబడుచున్నది.

234 ఆనపహత పాపృత్వం కర్మవశ్యత్వం.

ఆనపహత పాపృత్వము అనగా కర్మపరవశత్వము.

235 ఎవం యన్నాభిపద్మా దభవ న్మహాత్మా ప్రజాపతి ర్విశ్వసృడ్వి శ్వరూపః ఇత్యాదినా చతుర్ముఖస్యాపి జని మత్వం శ్రూయతే.

ఈప్రకారముగానే యేనారాయణుని నాభికమలమునుండి సృష్టికర్తయగు విశ్వరూపుడగు బ్రహ్మ మహాత్ముడై పుట్టినాడో అను వేదము చేత చతుర్ముఖునకునా పుట్టుక చెప్పబడుచున్నది.

236 ఎవ మన్యేషా మింద్రాదీనామపి తత్రతత్ర స్పష్టం.

ఈతీరుగా ఇంద్రాదులకునూడా అయీ యీ వేదస్థములయందు స్పష్టమై యున్నది.

237 కించ కృరమివ వా ఎతత్కరోతి రుద్రస్య కీర్తయతీతి
రుద్రనామ కీర్తనస్య కృరపలకత్వం శ్రూయతే.

ఇంతియెగాక రుద్రనామ కీర్తనము జేయువాడు జేయునది కృర
మగునని చెప్పు వేదముచేత రుద్రినామకీర్తనము ప్రారఫలము
నిమ్మనని చెప్పబడుచున్నది.

238 న బ్రహ్మ నేశాన ఇతి సృష్టికాలే అసద్భావశ్చ
శ్రూయతే

బ్రహ్మలేడు శివుడులేడు అని సృష్టికాలంభ కాలమందు వారు లేరని
చెప్పబడుచున్నది.

239 నారాయణాద్బ్రహ్మ జాయతే నారాయణాద్రుద్రో
జాయతే ఇతి నారాయణాదేవ బ్రహ్మద్యుత్పత్తి
శ్రూయతే.

నారాయణునివల్ల బ్రహ్మపుట్టుచున్నాడు. నారాయణునివల్ల రుద్రుడు
పుట్టుచున్నాడు. అను వేదమున బ్రహ్మరుద్రాదుల పుట్టుక నారా
యణువల్లనే అని చెప్పబడుచున్నది.

240 అతో భగవన్నారాయణ ఎవ జగత్కారణం పరబ్రహ్మ
ఇందువల్ల నారాయణుడే ప్రపంచ కారణమగు పరబ్రహ్మము.

241 అత ఏవోక్తం. శ్లో॥ నిస్సాధారణ్యనారాయణ పదవిష
యేనిశ్చయం యాంత్యబాదే సద్బ్రహ్మద్యా ససమాన
ప్రకరణ పరితా శృంకితాన్యార్థ శబ్దాః ఇతి.

దీనిని ఇట్టియే పూర్వులచేత చెప్పబడ్డది సామాన్యార్థకములగు సత్
బ్రహ్మ ఇత్యాది నబ్ధములు నిర్వాచకమైన పరిమితివేషమును చెప్ప
నారాయణ శబ్దార్థమందే పర్యవసించు చున్నవనిగదా.

242 న సన్న చానచ్చివ ఏవ కేవల ఇతాద్యైః కాగతి రితిచేత్
శివశబ్దస్య కల్యాణైకతాన నారాయణపరత్వ సంభ
వాత్

ఇత్యాది వాక్యములకు గతి యేమంటేనేని శివశబ్దము మంగళాస్ప
దుని నారాయణుని చెప్పుచున్నదిగనుక అక్షేపణ రాదు.

243 న్వశ్రేయసం శివం భద్రం - శివం కర్మాస్తు - శివాస్తే
సంతు పధానః - ఇత్యాదిషు శివశబ్దస్య మంగళ
ప్రయోగ ప్రాచుర్యాత్

న్వశ్రేయస మిత్యాదివోట్ల శివశబ్దము మంగళరూపార్థమందు
తర్చుగా ప్రయోగించబడుచున్నది గనుక ఇది సామాన్య పదమై
యున్నది.

244 న చ బ్రహ్మవిష్ణురుద్రేంద్రాస్తే సంప్రసూయంతే ఇతి
విష్ణో రవ్యుత్పత్తి శ్రూయతే ఇతి వాచ్యం

ఓయీ! బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుడు ఇంద్రుడు వీరందఱు పుట్టుచున్నా
రని వేదము జెప్పుచున్నదే యని శంక రుడదు.

245 ఇచ్ఛాగృహీతాభిమతోరుదేహః - ఇత్యాద్యవ బృహ
దాను గుణ్యేన తదుత్పత్తే రైచ్ఛికత్వేన కర్మకృతో
త్పత్త్యభానాత్

తన ఇచ్ఛామాత్రముచే తనకు లగిన గొప్పశరీరమును గ్రహించి
యున్నాడని చెప్పవేదార్థమును తెలియజేయు విష్ణుపురాణ వాక్యము
ననుసరించి తదుత్పత్తి కర్మవశముచేగాదు. కింతు సంకల్పవశము
చేతనై యున్నది. అని తేలుచున్నది.

246 అజాయమానో బహుధావిజాయతే ఇతి శ్రూయతే

పుట్టుక లేకుండాయుండి నానావిధముగా నవలరించుచున్నాడని
చెప్పియున్నది.

247 యత్తు నవీనై రుచ్యతే - జననకర్మవశ్యత్వ విలయా
స్పదో రుద్రః కశ్చన వర్తతే న తస్య వయం జగ
త్కారణత్వం బ్రూమః కింతు తదర్చితస్య ఉత్తిర్ణ శివ
స్యేతి - తత్తుచ్ఛం.

నవీనులు అనగా దరిమిలావారు కొందరు పుట్టుక కర్మపరవశత
ప్రళయము ఇవిగలిగిన రుద్రుడొకడున్నాడు గాని మేము అట్టి
రుద్రునకు జగత్కారణత్వము జెప్పము. మరియేమంటే జన్మా
దులు లేని మరియొక రుద్రునకే అట్టి కారణత్వము చెప్పదుమని
అనుచున్నారు. అది యెంతమాత్రమున్ను యుక్తముగాదు యేమన-

249 ఎతాదృశ కుదృష్టి చింతితోపాయస్య ఇంద్రాదిష్వపి సంభవాత్ కిమపరార్థ ముత్తరైసైరితి.

ఇట్టి కుత్సిత దృష్టితో ఆలోచించిన ఉపాయము ఇంద్రాదులకు కూడా వర్తించును. జననాదులులేని మరియొక ఇంద్రాదులున్నారని యొందుకనగూడదు. వారేమి అపరాధము జేసినారు. శివాదులేమి ఉపకారము జేసిరి.

249 ఇత్థం చ సకారణం - కరణాధిపోధిపః-నచాస్య కశ్చి జ్ఞనితానచాధిపః పతిం విశ్వస్యాత్మేశ్వరం రుద్రం సమాశ్రితా దేవాఃరుద్రో బ్రహ్మణ మాశ్రితో రాజన్నాహం కంచి దుపాశ్రితః. ఇత్యాది శ్రుతి స్మృతి సంప్రతి పన్నానన్యాధిపతిత్వాది విశిష్టః భగవాన్ నారాయణ ఎవజగత్కారణత్వాద్యాశ్రయః. మోక్షలక్షణ పరమపురుషార్థ ప్రదశ్చేతి సంక్షేపః.

కాగా నారాయణుడే కారణము. జీవుల కధిపతి. ఈయనను పుట్టించువారున్న ఈయన కధిపతిన్నిలేడు విశ్వమునకు పతియై యున్నాడు. తనకు తానే నియామకుడు. అని శుభ్రతులున్ను, ఓరాజా దేవతలందఱు రుద్రుని ఆశ్రయించిరి. రుద్రుడు బ్రహ్మ నాశ్రయించెను. బ్రహ్మ నన్నాశ్రయించినాడు. నేను యెవరినిన్ని ఆశ్రయించలేదని స్మృతులున్ను చెప్పుచున్నవి. సర్వాధిపతియగు భగవన్నారాయణుడే జగత్కారణుడున్ను మోక్షము నిచ్చువాడున్ను అయియున్నాడు. గనుక ఇంతటితో నీవిషయమున సంక్షేపించెదము.

250 నను కర్మణో మోక్షజనకత్వం ప్రతీయతే. కర్మణై వహి సంసిద్ధి మాస్థితా జనకాదయః-అక్షయ్యగ్గ్ంహవై చాతు ర్మాస్యయాజిన స్సుకృతం భవతీత్యాదిషు - తత్కంధం బ్రహ్మోపాసనాదె ర్ముక్తిహేతుత్వ ప్రతిపాదనం ఇతి.

ఓయీ : కర్మయే ముక్తినిచ్చునని చెప్పుచున్నది. జనకాదులు కర్మచేతనే ముక్తినిొందిరని గీతావచనము. చాతుర్మాస్య యాగము జేయువాని కక్షయ ఫలము గలుగునని పేదము మొదలగునాటియం దున్నది. గనుక బ్రహ్మోపాసనము ముక్తిహేతువని చెప్పుట యెట్లని అంటివేని -

251 అత్రోచ్యతే, కర్మణా ముపాసన నిష్పాదనార్థయా జ్ఞాన ద్వారా మోక్షప్రయోజనమాత్రం -న తు సాక్షాత్కార ణత్వం.

ఇచ్చట సమాధానము. కర్మలకు ఉపాసనజ్ఞానమును గలుగ జేయుచూ తద్వారా మోక్షప్రయోజనము గాని సాక్షాత్తుగా గాదు. అని సిద్ధమై యున్నది.

252 తమేవ విదిత్వాతిమృత్యు మేతి. తమేవం విద్వా నమృత ఇహభవతి. నాన్యఃపన్దాతయనాయ విద్యతే- జ్ఞానాదేవ తు కైవల్యం - ఇత్యాదిభిః జ్ఞానస్యైవ సాక్షా న్మోక్ష హేతుత్వ శ్రివడాత్.

పరమాత్మను తెలిసికొనియే మృత్యువు (సంసారము) నతిక్రమించును. అతనిని ఈ రీతిగా తెలిసికొని ఇచ్చటనే అమృతుడగును. ఇంతకన్న వేరుత్రోవలేదు. అతనిని పొందుటకు జ్ఞానమువల్లనే అను ఈ వేదవాక్యములు జ్ఞానమే సాక్షినిష్ఠ కరణమని చెప్పుచున్నవి

253 కర్మణో జ్ఞానోపయోగిత్వం చ “బ్రాహ్మణా వివిదిషంతి యజ్ఞేన దానైః తపసాఽనాశకేన” “సర్వం కర్మాఖిలం పార్థజ్ఞానైః పరిసమాప్యతే” ఇత్యాదిభిః సప్తష్టములభ్యతే యజ్ఞదానములచేతను, అనాశకమగు తపస్సుచేతను బ్రహ్మనిష్ఠగల వార్లు ఆ పరమాత్మను తెలిసికొని నిచ్చగించుచున్నారు. అని ఓ అర్జునుడా ! నమస్త కర్మయున్న జ్ఞానమందు నమాస్త మగుచున్నది. అను యీ మొదలగు స్థలములందు కర్మ, జ్ఞానమున కుపయుక్త మైనదని సప్తష్టముగా తెలియుచున్నది.

254 నను “ఉభాభ్యా మేవ పక్షాభ్యాం యథాపైపక్షీణాం గతిః! తద్దైవ జ్ఞాన కర్మభ్యాం పాప్రవృత్తే శాశ్వతీగతిః” జ్ఞానం ప్రధానం నతు కర్మ హీనం కర్మవ్రదానం నతు బుద్ధి హీనం తస్మాద్ధ్వయోరేవ భవేత్ప్రసిద్ధిర్న హ్యేకపక్షో విహగః ప్రయాతి” ఇత్యాదిభిః జ్ఞానకర్మణోః సముచ్చితయోః మోక్షోపయోగిత్వ ప్రతిపాదనాత్కథం జ్ఞానస్యైవ మోక్ష హేతుత్వం ప్రతిపాద్యతే ఇతిచేన్న.

ఓయీ : అకాశమందు రెండు తెక్కల చేతనే పక్షులు సంచరించు నట్లు జ్ఞాన కర్మలు రెంటిచేతనే మోక్షమును జ్ఞాని బడయును. కర్మలేని జ్ఞానమున్ను, జ్ఞానములేని కర్మయున్న చాలదు. గమక రెండున్నహుడియే కార్యసాధకులు. ఒంటితెక్కతో పక్షి అకాశ మున నెగురజాలదు. ఇత్యాది ప్రమాణములు జ్ఞానకర్మల రెంటి యొక్క హుడికయే మోక్షోపయోగి యని చెప్పుచున్నవి గదా - జ్ఞానమే మోక్షసాధనమని చెప్పబెట్లు అని యాక్షేపణచేయరాదు.

255 ఉదాహృతశ్రుత్యనుగుణ్యేన కర్మాణాం జ్ఞానద్వారా ప్రయోజకత్వవర్ణనస్యైవ యుక్తత్వాత్.

వెనుకనుదహరింపబడిన శ్రుతుల ననుసరించి జ్ఞానద్వారా కర్మలు ప్రయోజకములనుబట్టే ఉచితము.

256 శ్రుతి స్మృత్యోహి శ్రుతి ర్బలీయసీ.

శ్రుతిస్మృతులలో శ్రుతియే బలముగలదిగదా.

257 నన్వస్తు జ్ఞానమేవ హేతుః తచ్చ బ్రహ్మత్వైకత్వవిజ్ఞా నాన్నాతిరిచ్యతే.

అయ్యా! జ్ఞానమే కారణమగుగాక అద్విబ్రహ్మత్వా భేదజ్ఞానముకన్న పేరుగదు.

258 “అథ యోఽన్యాయం దేవతా ముపాస్తే అన్యో సా వన్యో హ మస్మి న స వేద అకృతోన్న హ్యేష ఆత్మే త్యే వో పాసీ” తేద్యాది శ్రుతిబలా దితిచేన్న.

ఎవడు ఈ దైవము నాకన్న పేరైనది. నేను దైవము కన్న పేరైన
యన్నానని దేవతోపాసన జేయునో వాడు యెరుగనివాడేవాడు.
పూర్ణోపాసకుడు గాడు. కనుక నేను ఆ అత్మయే అని ఉపాసించ
వలయునని చెప్పు శ్రుతిబలముచేత నై కృష్ణానమయ్యే యున్నది
అని అనగూడదు.

250 బ్రహ్మత్వనో. రేకత్వే మానభావాత్ ఉదాహృతశ్చి
శ్చరీరాత్మభావ నిబంధనై క త్యానుసంధాన పరత్వాత్
జీవబ్రహ్మలకు ఏకత్వమందు ప్రమాణములేదు. కనుక ఉదాహ
రింపబడ్డ శ్రుతి శరీరాత్మభావముచేత ప్రాప్తమగు ఏకత్వమును
అనుసంధించవలయును అని చెప్పును.

260 స చ తత్త్వమసి శ్వేతకేతో ఐతదాత్మ్య మిదం
సర్వం నాన్యోతోస్తి ద్రిష్టా నాన్యో తోస్తి విజ్ఞాతా ఇత్యాది
శ్రుతయ ఏవబ్రహ్మత్వైకత్వే ప్రమాణ మితి వక్తుం
శక్యం.

ఓ శ్వేతకేతువా! నీవు అబ్రహ్మమైతివి. ఇది యంతయు పరమాత్మ
స్వరూపము. ఇతనికన్న ద్రష్టయు జ్ఞాతము లేదను చెప్పు యీ
మొదలగు శ్రుతులే జీవ బ్రహ్మభేదమందు ప్రమాణములని చెప్పు
టకు శక్యము గాదు.

270 తత్త్వమసిత్యత్ర సామానాధికరణ్యస్య శరీరశరీరభావ
నిబంధన సైక్యపరత్వాత్.

తత్త్వమసీ అను స్థలమందు సామానాధికరణ్యము శరీరాత్మభావమును బట్టి వచ్చిన ఏకత్వమును బోధించును.

262 అన్యథా కించిద్దత్త్వ సర్వజ్ఞత్వయో ర్మిథోవిరోధాత్.

అటుల గానియెడల కించిద్దత్త్వము సర్వజ్ఞత్వము అను ధర్మములు విరుద్ధములు కనుక యొక్కచోట చెప్పకక్కముగాదు.

263 అతఎవ ఐతదాత్మ్య మిదమితి కృత్స్నస్య బ్రహ్మత్మకత్వ మభిధాయ స్వరూపై క్యశ్రవణభ్రమనిరాసాయ స ఆత్మే త్యాత్మ త్వం బ్రహ్మణి పృతిపాద్య తవాపి సవీచే త్యుపసంహృతం.

గనుకనే ఇదంతయు పరమాత్మాత్మకమని అంతకు బ్రహ్మాత్మకత్వమును చెప్పి స్వరూపాభేదము చెప్పబడినదను భ్రమను పోగొట్టుటకు “స ఆత్మా” బ్రహ్మ అత్మ అని చెప్పి నీకుగూడా అత్మ బ్రహ్మమే అని నిగమించినది గనుక అభేదమును జెప్పతేదు.

264 నను బ్రహ్మత్మనో ర్భేదే కిం మాన మితిచేత్. అత్ర బ్రూమః.

ఓయీ! జీవబ్రహ్మలకు భేదమందు యేమి ప్రమాణమున్నదని అంటేవేని ఈ శంకయందు సమాధానము చెప్పుచున్నాము.

265 నాహ మీశ్వర ఇతి ప్రత్యక్షం బ్రహ్మభేదం ఆత్మ న్యవగాహతే.

నేను ఈశ్వరుడను గాను అను ప్రత్యక్షము జీసేనియందు బ్రహ్మ
బేదమును విషయీకరించుచున్నది.

266 ఏవం - జీవో బ్రహ్మప్రతియోగిక బేదవాన్ - కించిద
త్వాత్ - పరిచ్ఛిన్నత్వాత్ - దుఃఖత్వాచ్చ.

ఇటులనే జీవుడు, బ్రహ్మకంటె భిన్నుడై యున్నాడు. కించి జ్ఞుడు
గనుకనున్న దుఃఖవంతుడుగనుకనున్న పరిచ్ఛిన్నుడుగనుకనున్న

267 బ్రహ్మ జీవ ప్రతియోగిక బేదవత్ - సర్వజ్ఞత్వాత్
ఆనందత్వాత్ అపరిచ్ఛిన్నత్వాచ్చ

బ్రహ్మము జీవభిన్నమైయున్నది సర్వజ్ఞమగుటవలన ఆనంద
మగుటవల్లనున్న, అపరిచ్ఛిన్నమగుటవల్లనున్న

268 ఇత్యా ద్యనుమానస్మైవ బేదసాధకత్వాత్.

ఈ మొదలగు అనుమానమే బేదసాధకమైయున్నది.

269 అత్ర జీవగతాని లింగాని ప్రత్యక్షసిద్ధాంతాని.

ఇచ్చట జీవగతమైన హేతువులు ప్రత్యక్షమువల్ల సిద్ధమైయున్నవి.

270 అహం సర్వం న జానామి “అహ మిహైవాస్మి సదనే”
ఇత్యాది ప్రతీతితః.

నేను అన్నిటిని యెరుగను నేను ఈ యింటిలోనేయున్నాను. అను
యీ మొదలగు లోకసిద్ధమగు ప్రతీతి యున్నది గదా

271 బ్రహ్మ లింగాని “య స్సర్వజ్ఞః సర్వవిత్-ఆనందో
బ్రహ్మ - సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ” ఇత్యాది
శ్రుతిసిద్ధాని.

జీవునియందు బ్రహ్మభేదమును సాధించు హేతువులు పై శ్రుతుల
వలన ప్రసిద్ధములయియున్నవి

272 నాత స్వరూపాసిద్ధిః.

గనుక స్వరూపాసిద్ధిదోషము రానేరదు.

273 ఆగమశ్చ - “ప్రథగాత్మానం ప్రిరితారంచ మత్వా
జుష్టస్తతస్తేనామృతత్వ మేతి “సమానే వృక్షే పురుషో
నిమగ్నః అగీశయా శోచతి ముహ్యమానః” “జుష్టం
యదా పశ్య త్యన్య మిశం అస్య మహిమాన మితివీత
శోకః!”-జ్ఞాజ్ఞాద్వా వజా వీశానీశౌ-నిత్యో నిత్యానాం చేతన
శ్చేతనానామేకో బహూనాం యో విదధాతి కామాన్ —
ద్వా సువర్ణా సయుజాసఖాయా సమానం వృక్షం పరిష
స్వజాతే తయో రన్యః పిప్పలం స్వాద్య త్యనశ్య
న్ననో భిచాకశీతి - ఇత్యాదికః తత్ప్రమాణతయా
ద్రష్టవ్యః.

ఈ ఉదహరింపబడు శ్రుతిరూపమగు అగమము జీవపరమాత్మల కుండు భేదమందు ప్రమాణముగా జూడనగును.

274కించ జీవబ్రహ్మణో రభేదే బంధమోక్షవ్యవస్థానుపపత్తిః ఏక సైక్యకదా తయో ర్వరుద్ధత్వా దిత్యత్రై రై రుక్తం, వ్యావహారికభేద ముపాదాయ సర్వమిదం సంగచ్ఛత ఇతి తత్ తుచ్ఛం.

ఇంతియేగాక జీవ బ్రహ్మలకు అభేదమున్నచైతే ఒక్క పదార్థము నకు ఒక్కమాటగా విరుద్ధములగుటవల్ల బంధమోక్షవ్యవస్థ కుదు రదు అను అక్షేపణయందు వ్యావహారికభేదమును తీసుకొని యిది యంతయు సందర్శించునని కొందరు చెప్పిరిగాని అది సరికాదు.

275 భేదస్య వ్యావహారికత్వే మానాభావాత్ అన్యథా బ్రహ్మణోపి వ్యావహారిక త్వైత్యేతి.

భేదము వ్యావహారికమనుటకు ప్రమాణము కనబడదు అటులగాని యెడల బ్రహ్మమునాడా వ్యావహారికము కావలసి వచ్చును.

276 అస్తు వ్యావహారికత్వం దుర్జన స్తుష్యత్వితిన్యాయాత్ తదాపి న తన్నిధ్యాత్వవ్యాప్యం మానాభావాత్, తుష్యతు దుర్జనః అనగా దుర్జనుడు సంతోషించునీ అను న్యాయము వలన వ్యావహారికమగుగాక అయిననూ అదిమిధ్యాత్వమును సాధించనేరదు ప్రమాణములేదు గనుక.

277 ఏతేన యీశ్వరప్రతిబింబో జీవఇతి పృథ్వుక్తం అరూ
పస్య ప్రతిబింబాసంభవాత్.

ఇటులనుటచేత యీశ్వరుని ప్రతిబింబమే జీవుడనుమతము నిర
సింపబడినది. రూపము లేనిదానికి ప్రతిబింబమే సంభవించదు.

278 నచ నిరూపస్య గగనస్య పృతిభింబో జలాదౌ దృశ్యత
ఇతి వాచ్యం తత్కాపి రూపసత్తాభ్రమ విషయస్య
ఘనమండలస్య వా పృతిభింబాంగీకారసంభవాత్.

రూపరహితమగు అకాశముయొక్క ప్రతిబింబము జలాదులయందు
కనబడుచున్నదని శంక చేయగూడదు. అక్కడనుంచి యిది రూప
వంతము అను భ్రమ గోచరమగు పదార్థముయొక్క గాని మేఘ
మండలముయొక్కగాని ప్రతిబింబమని అంగీకరింతుము.

279 మోక్షదశాయాం జీవబ్రహ్మణో ఽైక్యం భవతి “బ్రహ్మ
వేద బ్రహ్మైవ భవతి” త్యాది శ్రుతే రితి చేన్న తాత్పర్య
శ్రుతే సామ్య పరత్వాత్

మోక్షవస్థయందు జీవబ్రహ్మలకు అ భేదము సంభవించును
బ్రహ్మను తెలిసినవాడు బ్రహ్మే అగుచున్నాడు. అను శాస్త్రము
న్నది. అను పక్షము జాగుండలేదు. అశ్రుతి సామ్యమును చెప్పు
చున్నది.

280 ఏవకారస్య ఇవార్దకత్వాంగీకారాత్, విష్ణురేవ భూత్వా
ఇ సూన్దోషా నబిజయశ్చిత్వాదౌ తథా దర్శనాత్

విష్ణువే అయి యీలోకములను జయించుచున్నాడు అనునటుల ఏవ
కారము ఇవార్దక మయియున్నది.

281 ననుసర్వమిదం సంగచ్ఛతేయది సిద్ధపరాణాంవేదాంత
వాక్యానామ్ బోధరత్వ మవసేత్యతి

ఓయీ సిద్ధవస్తుపరములగు వేదాంతవాక్యములకు బోధను కలుగ
జేయుట సంభవించునెడల మీరుచెప్పినదంతయు సందర్శించును,

282 న చ తత్సంభవతి శక్తిగ్రహసంభవాత్, వృద్ధవ్యవహా
రాద్ది సర్వత్ర శక్తిగ్రహః

శక్తిజ్ఞానము సంభవించదు. కనుక అబోధకత్వము వాటికి సంభవిం
చదు వృద్ధ వ్యవహారమునుండి లోకమందంతట శక్తిజ్ఞానము
కలుగుచున్నది.

283 వ్యవహారశ్చ కార్యాన్వితవీవ సంభవతి. నసిద్ధే సంభ
వతీతిచేన్న.

వ్యవహారమనునది కార్యస్వరూపమగు అర్థముతో సంబంధించిన
దానియందే సంభవించుచున్నది గాని కార్యముతో సంబంధించని
సిద్ధార్థమందు సంభవించనేరదు. అని అక్షేపణ చేయూడదు.

234 లోకే బాలానాం అంబా తాత మాతులా నుద్దిశ్య తత్త
ద్వాచక పదప్రయోగేనతి శక్తిగ్రహదర్శనాత్.

లోకమందు పిల్లలకు తల్లి తండ్రి మేనమామ మొదలగువారిని
కనవరచి వారిని తెలియజేయుపదములను ప్రయోగించగా శక్తిజ్ఞా
నము కలుగు చున్నదని మనము చూచుచున్నాము.

235 శక్తిగ్రహేణైవ ఖలు మాతాన్తి తాతాన్తి ఇత్యాది శక్తి
గ్రహో జాయతే

శక్తిగ్రహించుట చేతనే గదా తల్లియున్నది. తండ్రియున్నాడు
అను వాక్యములయందు శక్తిజ్ఞానము కలుగుచున్నది.

236 పుత్రజన్మాది ప్రతిపాదక వాక్యై రపి హర్షాది దర్శ
నేన బోధాను మానాచ్ఛ

కుమారజన్మాదికమును బోధించు వాక్యములచేతకూడా సంతోషాదులు
కనబడుచుండుటచేత బోధ కలుగుచున్నదని మనము అనుమాన
ప్రమాణమువలన తెలిసికొనుచున్నాము.

237 తస్మాన్నిద్దపరాణామ ప్యస్తి బోధకత్వ మితి వేదాంత
వాక్యా న్యపి బ్రహ్మప్రతిపాదనే శక్నువంతీతి సర్వం
నిరవద్యం

అందువలన సిద్ధపరములగు వాక్యములకు బోధకత్వము యుక్తమున్నది గనుక వేదాంతవాక్యములునూడా బ్రాహ్మను బోధించు యందు సమర్థములగుచున్నవిగనుక సర్వము నిర్దృష్టమైయున్నది.

288 ఇతి వేదాంత సిద్ధాంతకౌముద్యా మీశ్వరపరిశ్చేదః.

యిటుల వేదాంత సిద్ధాంత కౌముదియందు ఈశ్వరపరిచ్ఛేదముగిసినది.

వేదాంత సిద్ధాంత కౌముదీ

సమాప్తా.

